ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
ШУШМАБАШСКОГО СЕЛЬСКОГО
ПОСЕЛЕНИЯ АРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
ул.Габделхая Каримова, д.1б, с.Шушмабаш,
Арский муниципальный район,422036

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АРЧА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ШУШМАБАШ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

Габделхәй Кәримов урамы, 1б йорт, Шушмабаш авылы,
Арча муниципаль районы,422036

Тел. (84366) 93-1-24 факс (84366) 93-1-24. E-mail: Shush.Ars@tatar. ru

ПОСТАНОВЛЕНИЕ **КАРАР**

“ 17 ” декабрь 2025 ел **№ 98**

«Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының "Шушмабаш авыл җирлеге" муниципаль берәмлегендә 2040 елга кадәр су белән тәэмин итү һәм су агызу схемасын раслау турында»

Россия Федерациясенең 2011 елның 7 декабрендәге №416-ФЗ номерлы «Су белән тәэмин итү һәм су агызу турында» Федераль законына, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2013 елның 5 сентябрендәге 782 номерлы «Су белән тәэмин итү һәм су агызу схемалары турында» карары нигезендә Шушмабаш авыл җирлеге башкарма комитеты КАРАР кабул итә:

1. «Шушмабаш авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенең 2040 елга кадәрге чор өчен су белән тәэмин итү һәм су агызу схемасын расларга.

2. Әлеге карар 2026 елның 1 гыйнварыннан үз көченә керә.

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында (http:pravo.tatarstan.ru) бастырып чыгарырга һәм Арча муниципаль районының рәсми сайтында һәм мәгълүмат стендларында урнаштыру юлы белән халыкка җиткерергә.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземдә калдырам.

Шушмабаш авыл җирлеге
башкарма комитеты җитәкчесе В.В.Сәгыйтов

РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН * АРСКИЙ МУНИЦИПАЛЬНЫЙ РАЙОН * ОГРН 1121690008143 * МУНИЦИПАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ «ШУШМАБАШСКОЕ СЕЛЬСКОЕ ПОСЕЛЕНИЕ»
ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ ШУШМАБАШСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ИНН 1609012607

ИП Сивухо Николай Николаевич
ИНН 432401588030 Эл. почта: rost43@bk.ru Тел.: +7(953)6931287
610008 Кировская обл, г. Киров

Расланды:

Татарстан Республикасы Арча муниципаль

районының Шушмабаш авыл җирлеге

башкарма комитеты тарпфыннан

____

Шушмабаш авыл җирлеге башлыгы

В.В.Сәгыйтов

МУНИЦИПАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ «ШУШМАБАШСКОЕ СЕЛЬСКОЕ ПОСЕЛЕНИЕ» РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН АРСКИЙ МУНИЦИПАЛЬНЫЙ РАЙОН ОГРН 1121690009143
ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ ШУШМАБАШСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ИНН 1609012607

2040 ЕЛГА КАДӘР ЧОРГА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АРЧА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ "ШУШМАБАШ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ" МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ ҺӘМ СУ ТҮГҮ СХЕМАЛАРЫ

2025

Эчтәлек

Кереш 4
1 бүлек. ГОМУМИ БЕЛЕШМӘЛӘР 6
2 бүлек. СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СХЕМАСЫ 9
1 бүлек «Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының техник-икътисадый торышы 9
2 бүлек "Су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системаларын үстерү юнәлешләре" 18
3 бүлек "Су белән тәэмин итү һәм кайнар, эчәргә яраклы, техник су куллану балансы" 20
4 бүлек "Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү буенча тәкъдимнәр" 30
5 бүлек "Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү чараларының экологик аспектлары" 35
6 бүлек "Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларын төзүгә, реконструкцияләүгә һәм модернизацияләүгә капитал кертем күләмнәрен бәяләү" 36
7 бүлек "Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерү күрсәткечләренең планлы күрсәткечләре" 39
8 бүлек "Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының ачыкланган хуҗасыз объектлары исемлеге (алар ачыкланган очракта) һәм аларны эксплуатацияләүгә вәкаләтле оешмалар исемлеге" 40
3 бүлек. СУ АГЫЗУ СХЕМАСЫ 41
1 бүлек "Су агызу өлкәсендә гамәлдәге торыш" 41
2 бүлек "Су агызу системасында агып төшүче сулар балансы" 44
3 бүлек "Агып төшүче сулар күләме фаразы" 45
4 бүлек "Үзәкләштерелгән су агызу системасы объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү (техник яктан яңадан коралландыру) буенча тәкъдимнәр" 46
5 бүлек "Үзәкләштерелгән су агызу системасы объектларын төзү һәм реконструкцияләү чараларының экологик аспектлары" 48
6 бүлек "Үзәкләштерелгән су агызу системасы объектларын төзүгә, реконструкцияләүгә һәм модернизацияләүгә капитал кертемнәргә ихтыяҗны бәяләү" 49
7 бүлек "Үзәкләштерелгән су агызу системасын үстерү күрсәткечләренең планлы күрсәткечләре" 50
8 бүлек "Үзәкләштерелгән су агызу системасының ачыкланган хуҗасыз объектлары исемлеге (алар ачыкланган очракта) һәм аларны эксплуатацияләүгә вәкаләтле оешмалар исемлеге" 51
НӘТИҖӘЛӘР ҺӘМ ТӘКЪДИМНӘР 52
ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ 53

Кушымталар исемлеге

1 кушымта – Шушмабаш авылын су белән тәэмин итү челтәрләре схемасы;
2 кушымта – Шекә авылын су белән тәэмин итү челтәрләре схемасы;
3 кушымта – Носы авылын су белән тәэмин итү челтәрләре схемасы.

Кереш

Су белән тәэмин итү схемасы — энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру, санитария һәм экология иминлеге өлкәсендә хокукый җайга салуны исәпкә алып, аны үстерүдәге су белән тәэмин итү системаларының нәтиҗәле һәм имин эшләвен нигезләү буенча материаллар булган документ.

Су әзерләү - суны эчәргә яраклы яисә техник су сыйфатында куллануны тәэмин итә торган эшкәртү;

Су белән тәэмин итү - су әзерләү, эчәр суны үзәкләштерелгән яки үзәкләштерелмәгән салкын су белән тәэмин итү (салкын су белән тәэмин итү) системаларыннан файдаланып, абонентларга ташу һәм бирү, яисә кайнар су белән тәэмин итүнең (кайнар су белән тәэмин итү) үзәкләштерелгән яки үзәкләштерелмәгән системаларыннан файдаланып, абонентларга кайнар су әзерләү, транспортировкалау һәм бирү;

Суүткәргеч челтәре - җылылык белән тәэмин итү максатларында да файдаланыла торган инженерлык корылмаларыннан тыш, су ташу өчен билгеләнгән үзара технологик бәйләнгән инженерлык корылмалары комплексы;

Су белән тәэмин итүнең технологик зонасы - салкын су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешманың суүткәргеч челтәренең бер өлеше, аның чикләрендә суның исәпләнгән чыгымы нигезендә кулланучыларга су бирелгәндә су басымының (басымының) норматив күрсәткечләре тәэмин ителә;

Су агызуның технологик зонасы-су агызуны гамәлгә ашыручы оешманың канализация челтәренең өлеше, аның чикләрендә агып төшүче суларны кабул итү, транспортировкалау, чистарту һәм агызу яисә агып төшүче суларны су объектына турыдан-туры (чистартусыз) чыгару тәэмин ителә;

Эксплуатация зонасы-салкын су белән тәэмин итүне һәм (яисә) су түгүне гамәлгә ашыручы оешманың үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү һәм (яисә) су түгү системаларын эксплуатацияләү оешмасының бурычлары (җаваплылыгы) билгесе буенча билгеләнгән эксплуатация җаваплылыгы зонасы.

Су белән тәэмин итү схемасының төп максатлары һәм бурычлары:

- су белән тәэмин итү системасын үстерүнең озак сроклы перспективасын билгеләү, әйләнә-тирә мохиткә минималь йогынты ясаганда иң экономияле ысул белән ышанычлы су белән тәэмин итүне тәэмин итү, шулай ук су белән тәэмин итү системаларын үстерүне һәм энергияне сак тоту технологияләрен кертүне икътисадый стимуллаштыру;
- капит капиталь төзелеш объектын һәм мондый тоташтыруны башкарырга техник мөмкинлеге булганда бурычлы оешманы су белән тәэмин итү челтәрләренә тоташтыру мөмкинлеген билгеләү;
- норматив таләпләр нигезендә су белән тәэмин итү системаларының ышанычлылыгын арттыру;
- озак сроклы перспективада һәр кулланучыга исәпләгәндә су белән тәэмин итүгә чыгымнарны минимальләштерү;
- җирлек халкын су белән тәэмин итү;
- җирлекне су белән тәэмин итү өлкәсендә файдаланыла торган җитештерү һәм башка билгеләнештәге яңа объектлар төзү;
- соңгы ун елда тормыш сыйфатын яхшырту гамәлдәге объектларның коммуналь инфраструктурасын тиешенчә үстерү зарурлыгына китерә.

Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу схемасын эшләү өчен нигез булып тора:

- “Су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү турында” 2011 елның 7 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль законы;

- РФ Хөкүмәтенең 2013 елның 5 сентябрендәге 782 номерлы карары белән расланган су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу схемаларының эчтәлегенә таләпләр;

- Муниципаль берәмлекне территориаль планлаштыру документлары.

1 бүлек. ГОМУМИ БЕЛЕШМӘЛӘР

1.1 Территорияләрнең чикләре һәм исемнәре бердәм ситуация схемасында күрсәтелеп, җирлекнең административ составы

Арча муниципаль районы Татарстан Республикасының төньяк-көнбатышында уңайлы икътисадый-географик урын алып тора, республика башкаласы Казан шәһәрен Киров өлкәсе, Удмуртия Республикасы һәм Пермь крае белән тоташтыручы транспорт магистральләрендә урнашкан, ресурслар белән (руда булмаган файдалы казылмалар, урман, су, җир ресурслары)җитәрлек дәрәҗәдә тәэмин ителгән.

Арча муниципаль районының Шушмабаш авыл җирлеге (алга таба – Шушмабаш авыл җирлеге) Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының төньяк өлешендә урнашкан. Шушмабаш авыл җирлегенең мәйданы 12780 га тәшкил итә. Шушмабаш авыл җирлеге Арча муниципаль районының Апаз, Яңа Кенәр, Ташкичү авыл җирлекләре, шулай ук Марий Эл Республикасы белән чиктәш.

Шушмабаш авыл җирлеге территориясендә түбәндәге торак пунктлар урнашкан: Шушмабаш авылы, Илдус авылы, Ишнарат авылы, Носы авылы, Үгез-Елга авылы, Сәрдәбаш авылы, Шәке авылы. Шушмабаш авылы Шушмабаш авыл җирлегенең административ авылы булып тора.

1.2 Территорияләр һәм территориаль (кадастр) бүленеш элементлары буенча халыкның сан составы

2025 елның 1 гыйнварына җирлек халкының гомуми саны 1970 кеше тәшкил иткән.

Даими халык саны тотрыклы кимү тенденциясенә ия. Халыкның кимүе үлүчеләр санының туучылар санынннан даими артуы белән бәйле. Халык санының кимүенә миграция агымы ярдәм итә, ул халыкның яшь структурасын үзгәртә - ешрак яшьләр китә, китү урыннарында халыкның «картаюы» күзәтелә. Миграция агымы халыкның тормыш дәрәҗәсенең түбән булуына, яшьләрнең югары белем алу өчен эре муниципаль берәмлекләргә китүенә, мәдәни-көнкүреш мохитенең алга китүенә бәйле.

1.3 Геологик белешмәләр

Арча районы территориясе Төньяк Татар гөмбәзенең көнбатыш битендә һәм Казан-Киров борылышының көнчыгыш читендә урнашкан.

Иң борынгы көндезге өслеккә чыга торган төп токымнар булып Пермь системасы катламнары тора.

Елга үзәннәренең, чокырларның аскы өлешләрендә казан ярусы токымнары ачык күренә, алар көнбатышта ачык соры доломитлар һәм известьташлардан, көнчыгышта кызыл төстәге комташлар һәм мергельләрдән, конгломерат, известьташ һәм балчык катламнарыннан тора.

Елга үзәннәре битләренең урта һәм югары өлешләрендә һәм аеруча калку су бүлү участокларында чуар төсле балчыклар, алевритлар ачыла, алар комташлар һәм конгломератлар белән катламланалар.

Һәр җирдә хәзерге һәм өске дүрттән бер өлешле комлы-балчыклы туфрак ясаучы токымнар булып хезмәт итүче катламнар үскән.

Арча районында кирпеч балчык, төзелеш комы, таш ятмалары эшкәртелә. Күпшәк известьташлар һәм доломитлар әче туфракны мелиорацияләү өчен чыгарыла.

Төзелеш материаллары һәм җирле әһәмияткә ия эшләнмәләр өчен минераль чимал ятмалары барланган һәм эксплуатацияләнә. Үзләштерүгә Сарай-Чокырча балчык чималы, Арча кирпеч чималы һәм Күпербаш известьташ чыганаклары җәлеп ителгән. 10нан артык торф ятмасы ачыкланган.

1.4 Климат шартлары

Климаты уртача-континенталь, җәй чагыштырмача дымлы һәм салкын, кыш уртача салкын һәм карлы. Һаваның уртача еллык температурасы +3,4°С, гыйнварда -12,7°С, июльдә - +19,4°С, абсолют минимум -48 °С, абсолют максимум +38 °С.

Кышсыз чорның уртача озынлыгы - 143 көн.

Еллык явым-төшем 521 мм, җылы чорда 349 мм ява.

Тотрыклы кар капламы ноябрьнең икенче ункөнлеге уртасында хасил була, апрельнең икенче ункөнлеге башында таркала. Кар катламының уртача биеклеге - 37 см (20–81 см).

Җилнең өстенлек итүче юнәлешләре: бер елда – көньяк-көнбатыш (20,1%) һәм Көнбатыш (15,9%), кыш көне – көньяк-көнбатыш (22,8%) һәм Көньяк (19,6%), җәй көне – Төньяк (16,8%) һәм төньяк-көнчыгыш (13,8%).

1.5 Рельефның тасвирламасы

Арча районы-Татарстан Республикасының иң зур районнарының берсе, аның мәйданы 1842 км², район буенча Казанны Киров өлкәсе, Удмуртия Республикасы һәм Пермь крае белән тоташтыручы транспорт магистральләре уза. Көнбатыш Кама алды төньяк өлешендә урнашкан, Татарстанның Балтач, Саба, Теләче, Питрәч, Биектау, Әтнә районнары һәм Марий Эл Республикасы (Мари-Төрек һәм Морки районнары)белән чиктәш.

Районның рельефы - калкулыклы тигезлек (биеклеге 170-266 м), Казансу (кушылдыклары: Атынка, Березинка, Ия, Кесмәс), Ашыт, Шушма елгалары үзәннәре белән бүлгәләнгән. Ачык соры урман һәм кәсле-көлсу туфраклар таралган. Район территориясенең якынча 12% заним урманнар алып тора.

Районның төньягында Нократ калкулыгы (биеклеге 200 м кадәр) тау итәкләре күзәтелә. Кесмәс һәм Казансу елгаларының сулъяк ярлары буйлап Арча районының иң түбән көньяк өлеше урнашкан, биеклекләре 120-140 м. Районның уртача, мәйданы буенча иң зур өлеше, төньяктан Ашыт һәм Хәтнә елгалары үзәннәре белән чикләнгән, Казансуның уң кушылдыклары тарафыннан 140-160 м биеклекләре өстенлек иткән меридиональ юнәлештә сузылган берничә елга араларына бүленгән (иң зур биеклеге 200 м көнчыгышта Казансу чишмәләре башында). Районның төньяк, иң калку (биеклеге 160-180 м) өлеше Ашыт, Шушма, Шура елгаларының һәм аларның кушылдыкларының өске өлешен үз эченә ала..

Шура – Ашыт, Ашыт – Симет, Казанка – Норма, Казанка – Кесмәс елгалары арасында 170-200 м абсолют тамгалы (биеклек 90-120 м га җитә)калку су бүлү өслекләре зур булмаган участоклар булып сакланып калган.

Район өслегенең эрозия ягыннан нык бүлгәләнгәнлеге белән аерылып тора. Чокырлар челтәренең тыгызлыгы – 0,3-0,4 км/кв. км, үзәнлекләр челтәренең тыгызлыгы - 0,9 км/кв. км. Казансуның сул ярында һәм аның уң кушылдыкларында тирәнлеге 3-7 м га кадәр булган чокырлар рәвешендә карст процесслары күренә.

1.6 Заявкалар алынган яисә техник шартлар бирелгән, яисә су белән тәэмин итү һәм (яисә) су түгү челтәрләренә технологик тоташтыруга шартнамәләр төзелгән перспективалы төзелеш объектлары турында белешмәләр

Яңа төзелеш объектлары турында белешмәләр бирелмәде.

1.7 Су белән тәэмин итү һәм (яисә) су түгү челтәрләренә технологик тоташтыруның техник шартлары булган перспективалы төзелеш объектлары яисә зоналары турында белешмәләр бирелмәгән.

Җирлек территориясен үстерү планында реконструкция һәм уңайлы яшәү шартларын тәэмин итә торган заманча яңа төзелеш булдыру юлы белән гамәлдәге төзелеш территорияләрендә урнаштырыла торган яңа торак төзелеше күздә тотыла. Үсеш планнары нигезендә җирлек территориясендә торак һәм иҗтимагый биналар, шулай ук индивидуаль торак йортлар төзү планлаштырыла.

Хәзерге вакытта авыл җирлеге территориясендә торак төзелеше индивидуаль торак төзелеше белән күрсәтелә. Киләчәктә урнашкан күчереп утырту системасы үзенең структурасын саклап калачак.

2 бүлек. СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СХЕМАСЫ

1 БҮЛЕК “ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫНЫҢ ТЕХНИК-ИКЪТИСАДЫЙ ТОРЫШЫ”

1.1 Су белән тәэмин итү системасын һәм структурасын тасвирлау һәм җирлек территориясен эксплуатация зоналарына бүлү

Су белән тәэмин итү системалары кулланучыларны тәүлекнең теләсә кайсы вакытында кирәкле күләмдә һәм кирәкле сыйфатта су белән тәэмин итә торган корылмалар һәм җайланмалар комплексын атыйлар.

Су белән тәэмин итү системаларының бурычлары булып торалар:

- су чыгару;
- кирәк булганда аны эшкәртү урыннарына тапшыру;
- суны махсус резервуарларда саклау;
- сууткәргеч челтәренә кулланучыларга су бирү.

Шушмабаш авыл җирлеге составына җиде торак пункт керә. Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары Шушмабаш, Шәкә, Носы авылларында эшли.

Илдус ав., Ишнарат ав., Үгез-Елга ав., Сәрдәбаш ав.,

Су белән тәэмин итү системасы үзәкләштерелгән, хуҗалык-эчү һәм янгынга каршы ихтыяҗлар өчен берләштерелгән. Тышкы янгын сүндерү челтәрләрдә урнаштырылган җир асты янгын сүндерү гидрантларыннан күздә тотыла. Хәзерге вакытта хуҗалык эчә торган су белән тәэмин итүнең төп чыганагы булып җир асты сулары (артезиан скважиналары) тора.

Муниципаль берәмлек территориясендә су белән тәэмин итү хезмәтен “Арча муниципаль районы водоканалы” җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте (алга таба - “АМР водоканалы” ҖЧҖ) башкара.

1.2 Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары колачламаган территорияләрне тасвирлау

Җирлекнең үзәкләштерелгән су белән тәэмин ителмәгән территорияләренә түбәндәгеләр керә:

- Шушмабаш, Шекә, Носы авыллары кырыйларында урнашкан индивидуаль торак төзелеше;
- Илдус, Ишнарат, Үгез-Елга, Сәрдәбаш авыллары территорияләре.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү булмаганда, эчәр су чыганагы буларак вак корылмалы шәхси скважиналар, шахта һәм бораулау коелары, чишмәләр файдаланыла. Кагыйдә буларак, Утар төзелеше өчен чистарту чокырлары файдаланылуын исәпкә алып, алар кулланган суның сыйфаты кайбер очракларда санитария нормалары таләпләренә җавап бирми. Бер үк вакытта агып төшүче суларның су белән тәэмин итү өчен файдаланыла торган җир асты сулы катламнарына эләгү куркынычы да бар.

1.3 Су белән тәэмин итүнең технологик зоналары, Үзәкләштерелгән һәм үзәкләштерелмәгән су белән тәэмин итү зоналары (тиешенчә су белән тәэмин итү үзәкләштерелгән һәм үзәкләштерелмәгән кайнар су белән тәэмин итү системаларыннан, салкын су белән тәэмин итү системаларыннан файдаланып гамәлгә ашырыла торган территорияләр) тасвирламасы һәм үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары исемлеге

“Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу турында” 2011 елның 7 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль закон һәм РФ Хөкүмәтенең “Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу схемалары турында” 2013 елның 5 сентябрендәге 782 номерлы карары (“Су белән тәэмин итү һәм су түгү схемаларын эшләү һәм раслау кагыйдәләре” , “Су белән тәэмин итү һәм су түгү схемаларының эчтәлегенә таләпләр” белән бергә) су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу өлкәсендә яңа төшенчәләр кертә:

“су белән тәэмин итүнең технологик зонасы” - кайнар су белән яисә салкын су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешманың сууткәргеч челтәренең бер өлеше, аның чикләрендә суның исәпләнгән чыгымы нигезендә кулланучыларга су биргәндә су басымының (басымының) норматив күрсәткечләре тәэмин ителә;

“салкын су белән үзәкләштерелгән тәэмин итү системасы” - су әзерләү, ташу һәм абонентларга эчә торган һәм (яисә) техник су бирү өчен билгеләнгән үзара технологик бәйләнгән инженерлык корылмалары комплексы;

“үзәкләштерелмәгән салкын су белән тәэмин итү системасы” - технологик яктан үзәкләштерелгән салкын су белән тәэмин итү системасына бәйле булмаган һәм гомуми файдалану яисә чикләнгән затлар даирәсе өчен билгеләнгән корылмалар һәм җайланмалар.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итүнең технологик зоналары тасвирламасы 1 нче таблицада бирелгән.

1таблица – Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итүнең эксплуатация зоналары

Муниципаль берәмлек составына керүче торак пунктларның атамасы	Су белән тәэмин итү системасы (үзәкләштерелгән/ үзәкләштерелмәгән)	Су белән тәэмин итү чыганагы	Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итүне гамәлгә ашырганда эксплуатация җаваплылыгына ия оешма	Су белән тәэмин итү чыганакларының балансслылыгы
Шушмабаш авылы	үзәкләштерелгән	Артезиан скважинасы	“АМР водоканалы” ҖЧҖ	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ
	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Шекә авылы	үзәкләштерелгән	Артезиан скважинасы	“АМР водоканалы” ҖЧҖ	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ
	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Носы авылы	үзәкләштерелгән	Артезиан скважинасы	“АМР водоканалы” ҖЧҖ	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ
	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Илдус авылы	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Ишнарат авылы	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Үгез-Елга авылы	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Сәрдәбаш авылы	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар

1.4 Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын техник тикшерү нәтиҗәләрен тасвирлау

1.4.1 Гамәлдәге су белән тәэмин итү чыганакларының һәм су алу корылмаларының торышын тасвирлау

Су белән тәэмин итү системасы дип кулланучыларны тәүлекнең теләсә кайсы вакытында кирәкле күләмдә һәм кирәкле сыйфатта су белән тәэмин итә торган корылмалар һәм җайланмалар комплексын атыйлар.

Су белән тәэмин итү чыганагы булып җир асты сулары - артезиан скважиналары тора. Түбәндә муниципаль берәмлек территориясендә гамәлдә булган үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары тасвирламасы китерелә.

Шушмабаш авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы

Шушмабаш авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү бер җир асты су чыганагыннан оештырылган:

- җитештерүчәнлеге тәүлегенә 156 $м^3$ булган 77нче номерлы скважина.

Кирәкле басым дәрәҗәсен саклау өчен бүлү челтәрендә скважина янәшәсендә һәркайсының күләме 25 $м^3$ булган ике су башнясы урнаштырылган

Шәкә авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы

Шәке авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү бер җир асты су чыганагыннан оештырылган:

- җитештерүчәнлеге тәүлегенә 138 $м^3$ булган 75 нче номерлы скважина.

Кирәкле басым дәрәҗәсен саклау өчен бүлү челтәрендә скважина янәшәсендә 25$м^3$ күләмендәге су җыю манарасы урнаштырылган.

Носы авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы

Носы авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү бер җир асты су чыганагыннан оештырылган:

- җитештерүчәнлеге тәүлегенә 167 $м^3$ булган 28 нче номерлы скважина.

Кирәкле басым дәрәҗәсен саклау өчен бүлү челтәрендә скважина янәшәсендә 25 $м^3$ күләмендәге су җыю манарасы урнаштырылган..

Су белән тәэмин итү чыганаклары I пояс санитария саклау зоналары белән тәэмин ителгән, аларның күләме СанПин 2.1.4.1110-02 “Су белән тәэмин итү чыганакларын һәм хуҗалык-эчү билгеләнешендәге сууткәргечләрне санитария саклау зоналары” таләпләренә туры килә. Санитар саклау зоналарыннан файдалану “Су белән тәэмин итү чыганакларын һәм хуҗалык-эчү билгеләнешендәге сууткәргечләрне санитар саклау зоналары” СанПиН 2.1.4.1110-02 таләпләре нигезендә үтәлә.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү чыганакларының гомуми характеристикасы түбәндәге таблицада китерелде.

2 таблица – Су белән тәэмин итү чыганакларына характеристика

№ п/п	Шартлы билгеләү	Күрсәтелгән җитештерү-чәнлек, ($м^3$/тәүлек)	Файдалануга тапшыру елы	Насос маркасы (насослар)	Насос җайланма-сының җитештерү-чәнлеге, (м3/тәүлек)	Санитар сак зонасы булу
1	Шушмабаш авылын су белән тәэмин итү системасы					
1.1	77нче номерлы скважина	156	1970	ЭЦВ-6	240	бар
2	Носы авылын су белән тәэмин итү					

№ п/п	Шартлы билгеләү	Күрсәтелгән житештерүчәнлек, (м³/тәүлек)	Файдалануга тапшыру елы	Насос маркасы (насослар)	Насос җайланмасының җитештерүчәнлеге, (м3/тәүлек)	Санитар сак зонасы булу
	системасы					
2.1	28нче номерлы скважина	167	1992	ЭЦВ-6	240	бар
3	Шекә авылын су белән тәэмин итү системасы					
3.1	75нче номерлы скважина	138	1971	ЭЦВ-6	240	бар

1.4.2. Суны чистарту һәм әзерләүнең гамәлдәге корылмаларының тасвирламасы, су әзерләүнең кулланыла торган технологик схемасының су сыйфаты нормативларын тәэмин итү таләпләренә туры килүен бәяләүне дә кертеп

СанПиН 2.1.3684-21 һәм СанПиН 1.2.3685-21 таләпләре нигезендә эчә торган су эпидемик һәм радиацион яктан куркынычсыз, химик составы буенча зарарсыз һәм уңай органолептик үзлекләргә ия булырга тиеш, шулай ук эчә торган суның сыйфаты бүлү челтәренә кергәнче, шулай ук тышкы һәм эчке суүткәргеч челтәренең су аеру нокталарында гигиена нормативларына туры килергә тиеш.

Су әзерләү һәм су чистарту юк, кулланучыларга чыккан (табигый) су бирелә. Су алу корылмаларыннан алына торган эчә торган суның сыйфаты СанПиН 1.2.3685-21 "Гигиена нормативлары һәм яшәү тирәлеге факторларының кеше өчен куркынычсызлыгын һәм (яисә) зарарсызлыгын тәэмин итүгә таләпләр" нигезендә суның физик-химик һәм бактериологик үзлекләренең төп күрсәткечләренә туры килә

1.4.3 Гамәлдәге үзәкләштерелгән насос станцияләренең торышын һәм эшләвен тасвирлау, шул исәптән су бирүнең энергия нәтиҗәлелеген бәяләү, ул билгеләнгән су күләмен бирү өчен кирәкле электр энергиясенең чагыштырма чыгымы һәм билгеләнгән басым дәрәҗәсе нисбәте буларак бәяләнә

Җирлек территориясендә су белән тәэмин итү түбәндәге схема буенча гамәлгә ашырыла: су белән тәэмин итү чыганакларыннан алына торган су турыдан-туры бүлү челтәренә һәм алга таба су сүтү колонкаларына яисә кулланучыга бирелә. Бүлү челтәрендә таләп ителгән басым дәрәҗәсен саклау өчен су җыю башнялары кулланыла.

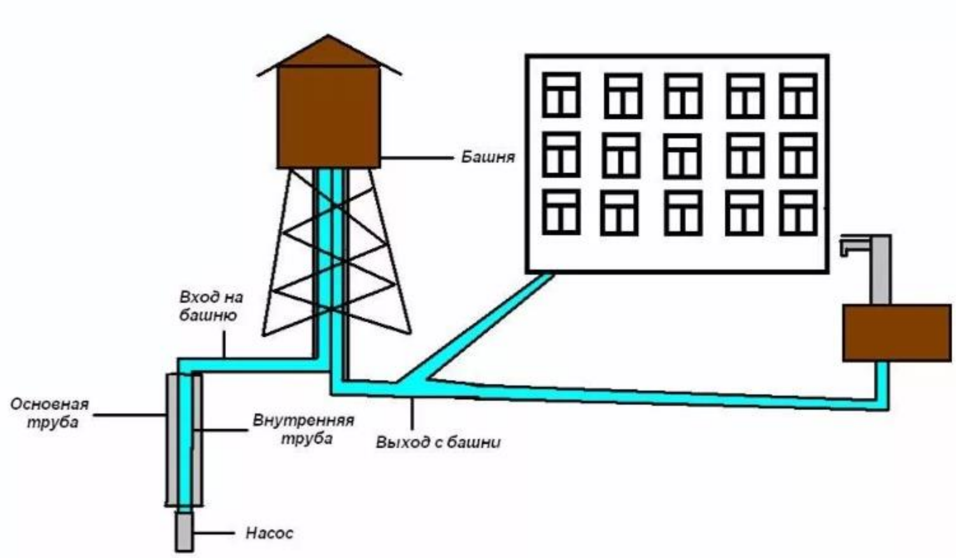

2 рәсем – Су җыю манарасыннан башка су белән тәэмин итүнең принципиаль схемасы (1 – су белән тәэмин итү чыганагы, скважина; 2 – кулланучылар)

1.4.4 Су белән тәэмин итү системаларының сүүткәргеч челтәрләренең торышын һәм эшләвен тасвирлау, челтәрләрнең тузу зурлыгын бәяләүне һәм бу челтәрләр буенча транспортлау процессында суның сыйфатын тәэмин итү мөмкинлеген билгеләүне дә кертеп

Сүүткәргеч челтәре кулланучыларга су ташыла торган магистраль һәм таратучы торбаүткәргечләр җыелмасыннан гыйбарәт. Сүүткәргеч челтәренең төп максаты - кулланучыларга кирәкле күләмдә, кирәкле сыйфатта һәм кирәкле басым белән су бирү.

Җирлекне су белән тәэмин итү челтәрләренә характеристика түбәндәге таблицада китерелгән.

3 таблица – Муниципаль берәмлекне су белән тәэмин итү челтәрләренә характеристика

№ п/п	Торак пункт исеме	ВНБ, куб.м.	Гамәлдәге су белән тәэмин итү челтәрләре , км.	
			Ø 63	Ø 110/225
1	Шушмабаш авылы	2/25	8,15	
2	Шекә авылы	1/25	0,3	2,3
3	Носы авылы	15	1,2	
	Гомумән:	**6**	**9,65**	**2,3**
	Барлыгы		**11,95**	

Су белән тәэмин итү челтәрләренең тузуы 100% ка җитә. Сүүткәргеч челтәрләре төрле материаллардан (чуен, корыч һәм полиэтилен) эшләнгән. Су белән тәэмин итү челтәрләренең эшләүгә сәләте планлы һәм авария хәлендәге ремонт үткәрү, шулай ук челтәрләрнең тузган участокларын өлешчә алыштыру белән тәэмин ителә. Су белән тәэмин итү корылмаларын модернизацияләү һәм төзү бик түбән темплар белән башкарыла. Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының торышы канәгатьләнерлек булмавының бер сәбәбе - сүүткәргеч челтәрләрнең нык тузганлыгы, су белән тәэмин итүне үстерүнең генераль схемаларының булмавы.

Челтәрләрнең иң нык тузганы урамдагы сүүткәргеч челтәрләренә туры килә. Сүүткәргеч челтәрләрендә аварияләр һәм агып чыгулар килеп чыгуны кисәтү һәм югалтулар күләмен киметү өчен

ябу-җайга салу арматурасын һәм эксплуатация ресурсы беткән сууткәргеч челтәрләрен вакытында алыштыру үткәрелә.

Ябу-җайга салу арматурасы сууткәргечнең авария хәлендәге участокларын локальләштерү һәм авария-торгызу эшләрен башкарганда яшәүчеләрнең һәм сәнәгать предприятиеләренең иң аз санын сүндерү өчен кирәк.

Хәзерге вакытта чуен һәм корыч торбаүткәргечләр полиэтиленга һәм шарсыман графитлы ныклы чуеннан ясалганнарга алыштырыла. Торбаүткәргечләрнең заманча материалларының хезмәт итү вакыты шактый зур,техник һәм эксплуатацион характеристикалары сыйфатлырак. Полимер материаллар коррозиягә бирешми, шуңа күрә аларга металл торбаларны эксплуатацияләгәндә килеп чыга торган Кимчелекләр һәм проблемалар хас түгел.

Аларда төрле катламнар (химик һәм биологик) ясалмый, шуңа күрә полимер материаллардан торбаларның гидравлик характеристикалары хезмәт итү чоры дәвамында даими диярлек кала. Полимер материаллардан ясалган торбалар металлдан ясалган торбаларга караганда күпкә җиңелрәк, шуңа күрә төяү-бушату һәм ташу операцияләре арзанрак һәм авыр техника куллануны таләп итми, аларны монтажлауда уңайлы.

Аларның чагыштырмача аз массасы һәм җитәрлек сыгылмалылыгы аркасында иске торбаүткәргечләрне траншеясыз ысуллар белән полиэтилен торбалар белән алыштырырга мөмкин.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының сууткәргеч челтәрләре эшләве һәм эксплуатациясе РФ Дәүләт төзелешенең 1999 елның 30 декабрендәге 168 номерлы боерыгы белән расланган “Коммуналь су белән тәэмин итү һәм канализация системаларын һәм корылмаларын техник эксплуатацияләү кагыйдәләре” нигезендә гамәлгә ашырыла. Транспортлау процессында суның сыйфатын тәэмин итү өчен СанПиН 1.2.3685-21 таләпләренә туры килүгә даими мониторинг ясала.

Аварияләр килеп чыгу куркынычын киметү һәм кулланучыларны сыйфатлы һәм ышанычлы су белән тәэмин итү өчен су белән тәэмин итү челтәрләренең иң тузган кишәрлекләрен реконструкцияләү вариантларын карарга кирәк.

1.4.5 Су белән тәэмин иткәндә барлыкка килә торган гамәлдәге техник һәм технологик проблемаларны тасвирлау, дәүләт күзәтчелеген, муниципаль контрольне гамәлгә ашыручы органнарның суның сыйфатына һәм иминлегенә йогынты ясый торган хокук бозуларны бетерү турындагы күрсәтмәләрен үтәүне анализлау

Хәзерге вакытта “Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеген су белән тәэмин итүдә төп проблемалар түбәндәгеләр:

- су алу корылмалары җиһазларының тузганлыгы. Сууткәргечләрнең, сууткәргечләрнең һәм системаның функциональ элементлары җайланмаларының нык тузуы;
- су белән тәэмин итү челтәрләренең тузуы. Сууткәргечләрнең авария хәлендәге сафтан чыгуларын бетерү, запас частьләр сатып алу чыгымнары су белән тәэмин итү системаларын тоту һәм аларга хезмәт күрсәтү чыгымнарының гомуми күләмендә шактый зур өлешен тәшкил итә.
- су белән тәэмин итү чыганакларын һәм кулланучыларны абонентларга кертүне исәпкә алу приборлары белән җитәрлек җиһазландырылмау.
- су алу корылмаларыннан озак вакыт файдалану, әйләнмә торбаларның һәм фильтрлау элементларының коррозиясе сыйфатның органолептик күрсәткечләрен начарайта.
- җир асты су белән тәэмин итү чыганакларыннан алынган су, тулаем алганда, СанПиН 1.2.3685-21 таләпләренә туры килә. Ләкин суны кулланучыларга бирү алдыннан чистарту системалары булмау сәбәпле, суны агулау куркынычы туа.

1.4.6 Күрсәтелгән системаның технологик үзенчәлекләрен чагылдыра торган кайнар су белән тәэмин итүнең ябык системаларыннан файдаланып, кайнар су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системасы тасвирламасы

Муниципаль берәмлек территориясендә үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин итү юк. Абонентларны кайнар су белән тәэмин итү ихтыяҗлары өчен суны җылыту хосусый тәртиптә – электр су җылыткычлары урнаштыру яки мунчаларда кайнар су әзерләү юлы белән башкарыла.

1.5 Мәңге туңган грунтлар таралган территориягә карата суның катуын булдырмау буенча гамәлдәге техник һәм технологик карарларның тасвирламасы

“Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге мәңге туңган грунтлар таралган территориядә урнашмый. Суның катуын булдырмау максатыннан, суның өзлексез хәрәкәтен тәэмин итеп, җир астына сүүткәргечләр салынды.

Суүткәргечләрне җир астына салганда туң-туфрак шартларын һәм грунтларның температура режимын үзгәртү мөмкинлеген исәпкә алырга, шулай ук грунтка җылылык йогынтысын булдырмауны күздә тотарга кирәк.

1.6 Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы объектларына милек хокукында яисә башка законлы нигездә ия булган затлар исемлеге, әлеге затларның шундый объектлары (мондый объектлар урнашкан зоналар чикләре) күрсәтелеп

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы объектлары булган затлар исемлеге 4 нче таблицада бирелгән.

4 таблица – Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы объектларына ия затлар исемлеге

№ п/п	Торак пункт исеме	Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү объектларына ия физик яисә юридик зат исеме	Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү объекты	Хезмәт күрсәтүче оешма
1.	Шушмабаш авылы	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ	Су алу корылмалары, сууткәргеч челтәрләре	“АМР водоканалы” ҖЧҖ
2.	Шекә авылы	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ	Су алу корылмалары, сууткәргеч челтәрләре	“АМР водоканалы” ҖЧҖ
3.	Носы авылы	“Шушмабаш авыл җирлеге” МБ	Су алу корылмалары, сууткәргеч челтәрләре	“АМР водоканалы” ҖЧҖ

“Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә су белән тәэмин итү системалары объектларына хезмәт күрсәтүне “АМР водоканалы” ҖЧҖ гамәлгә ашыра.

2 БҮЛЕК "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫН ҮСТЕРҮ ЮНӘЛЕШЛӘРЕ"

2.1 Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерү күрсәткечләренең төп юнәлешләре, принциплары, бурычлары һәм планлы әһәмиятләре

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең төп юнәлеше булып бөтен су белән тәэмин итү системасын модернизацияләү исәбенә халыкка күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү тора. Муниципаль берәмлекнең үсеш планнары нигезендә үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерү түбәндәге принципларны исәпкә алып гамәлгә ашырыла:

- халыкны эчәр су һәм су белән тәэмин итү хезмәтләре белән тәэмин итүнең өстенлеге;
- су белән тәэмин итү өлкәсенә инвестицияләр җәлеп итү өчен шартлар тудыру, хосусый инвестицияләрне кире кайтару гарантияләрен тәэмин итү;
- кайнар су белән, салкын су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системаларының технологик һәм оештыру бердәмлеген һәм бөтенлеген тәэмин итү;
- кайнар су, салкын су белән тәэмин итүче оешмаларның һәм аларның абонентларының икътисадый мәнфәгатьләре балансына ирешү һәм аларны үтәү;
- кайнар су һәм салкын су белән тәэмин итүче оешмаларның су белән тәэмин итү өчен кирәкле икътисадый нигезләнгән чыгымнарыннан чыгып, су белән тәэмин итү өлкәсендә тарифлар билгеләү;
- су белән тәэмин итү өлкәсендә эшкуарлык эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен тотрыклы һәм дискриминацияләнми торган шартлар тәэмин итү;
- абонентларның су белән тәэмин ителешенә бертигез шартлар тудыру;
- су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешмалар, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары, Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнары һәм су белән тәэмин итү өлкәсендә җайга салуны гамәлгә ашыручы җирле үзидарә органнары эшчәнлегенең ачыклыгы.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең төп бурычлары булып торалар:

- өзлексез һәм сыйфатлы су белән тәэмин итү юлы белән халыкның сәламәтлеген саклау һәм халыкның тормыш сыйфатын яхшырту;
- суны экономияле куллану юлы белән энергетика нәтиҗәлелеген арттыру;
- кайнар су белән тәэмин итүне, салкын су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешмалар эшчәнлегенең нәтиҗәлелеген арттыру исәбенә абонентлар өчен су белән тәэмин итүдән файдалану мөмкинлеген тәэмин итү;
- салкын су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системаларын әлеге системалар белән идарә итүнең нәтиҗәле формаларын үстерү, инвестицияләр җәлеп итү һәм кайнар су белән, салкын су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешмаларның кадрлар потенциалын үстерү юлы белән үсешне тәэмин итү;
- торак төзелеше өчен планлаштырыла торган территорияләрне су белән тәэмин итү челтәрләре белән тәэмин итү;
- су белән тәэмин итү челтәрләренең физик тузуын киметү һәм гидравлик режимын яхшырту;
- су белән тәэмин итү системасының ышанычлылыгын һәм нәтиҗәлелеген арттыру;
- янгын сүндерүне оештыруны яхшырту.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең максатчан күрсәткечләренә түбәндәгеләр керә::

а) эчә торган суның сыйфат күрсәткечләре

б) су белән тәэмин итүнең ышанычлылыгы һәм өзлексезлеге күрсәткечләре

в) абонентларга хезмәт күрсәтү сыйфаты күрсәткечләре

г) ресурслардан файдалануның нәтиҗәлелеге күрсәткечләре, шул исәптән транспортировка вакытында су югалтуларын киметү

д) инвестиция программасы чараларын гамәлгә ашыру бәясе һәм аларның нәтиҗәлелеге нисбәте - суларның сыйфатын яхшырту

е) торак-коммуналь хуҗалык өлкәсендә мәгълүмати-хокукый җайга салу буенча дәүләт сәясәтен эшләү функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнгән башка күрсәткечләр.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең максатчан күрсәткечләренең гамәлдәге һәм перспективалы күрсәткечләре 7 бүлектә китерелгән.

2.2 Үсешнең төрле сценарийларына карап, үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең төрле сценарийлары

Җирлекнең үсеш планында реконструкция һәм яшәү өчен уңайлы шартлар тудырырлык заманча яңа төзелеш булдыру юлы белән гамәлдәге төзелеш территорияләрендә урнаштырыла торган яңа торак төзелеше карала. Үсеш планнары нигезендә муниципаль берәмлек территориясендә торак һәм иҗтимагый биналар, шулай ук индивидуаль торак йортлар төзү планлаштырыла.

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә торак төзелеше күбесенчә индивидуаль торак төзелеше белән күрсәтелә. Торак төзелешенең планлаштырыла торган һәм гамәлдәге кварталлары территориясендәге кулланучыларны үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасына тоташтыруны тәэмин итү өчен су белән тәэмин итү челтәрләрен төзү, янгын сүндерү гидрантларын урнаштырып һәм турыдан-туры торак йортларга һәм халыкка хезмәт күрсәтү предприятиеләренә су кертеп, урамнар буйлап боҗралы суүткәргеч челтәрен оештыру планлаштырыла.

Кулланучыларны ышанычлы һәм сыйфатлы су белән тәэмин итү өчен гамәлгә ашыруга түбәндәге чаралар тәкъдим ителә:

- Су алу корылмаларының искергән җайланмаларын алыштыру;
- Суүткәргеч челтәрләренең искергән участокларын реконструкцияләү һәм алыштыру;
- Резервуарларны һәм суүткәргеч челтәрләрне ел саен чистарту һәм дезинфекцияләү;
- Су саклау зоналары (СЗ) һәм яр буе яклау полосалары (ЯЯП) чикләрендә хуҗалык эшчәнлеген чикләүне үтәү, Россия Федерациясе Су кодексы таләпләре нигезендә СЗ һәм ЯЯПда законнар регламентын үтәү.

Норматив сыйфатлы эчә торган су кулланучыга капиталь ремонтланган яисә санацияләнгән суүткәргеч челтәрләре аша сыйфат күрсәткечләре начарланмыйча гына барып җитәргә тиеш. Гамәлдәге магистраль һәм бүлү суүткәргеч челтәрләрен модернизацияләү су белән тәэмин итү системасының ышанычлылыгын арттырырга, шулай ук су югалтуларын киметергә мөмкинлек бирәчәк.

Төзек булмаган һәм тузган үзәктән куу насосларын саклау һәм контроль чаралары белән җиһазландырылган заманча насосларга вакытында алыштыру су алу корылмаларының тотрыклылыгын һәм ышанычлылыгын арттырырга, су күтәрүгә энергия чыгымнарын киметергә мөмкинлек бирәчәк.

Су белән тәэмин итү чыганакларының торышын һәм алына торган суның сыйфатын, шулай ук су белән тәэмин итү системаларының мөмкин булган үсешен бәяләү өчен даими рәвештә җир асты суларын мониторинглау буенча чаралар үткәрергә киңәш ителә. Периодик контроль үткәрү су алудан файдаланучы оешмага мөмкинлек бирә:

- суларның торышы турында мәгълүматны үз вакытында алырга, ә аларның сыйфаты үзгәргән очракта кирәкле чаралар күрергә;
- су биеклеген күзәтергә һәм җайланмаларның эшен җайга салырга;
- су алу корылмасы эшенә рациональ идарә итүне тәэмин итәргә.

Су белән тәэмин итү системасын үстерү чараларын гамәлгә ашыру эшләрен башкарыр алдыннан проект-смета документациясен эшләргә кирәк.

3 БҮЛЕК. "КАЙНАР, ЭЧӘ ТОРГАН, ТЕХНИК СУНЫ СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ ҺӘМ КУЛЛАНУ БАЛАНСЫ"

3.1 Кайнар, эчә торган, техник суны җитештергәндә һәм транспортировкалаганда югалтуларның структур өлешләрен анализлауны һәм бәяләүне дә кертеп, су бирүнең һәм реализацияләүнең гомуми балансы

Су бирүнең һәм реализацияләүнең гомуми балансы 5 нче таблицада бирелгән.

5 таблица – Су бирү һәм реализацияләү күләме

№ п/п	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	2024 ел
1	**Шушмабаш ав.**		
1.1	Су күтәрелгән	мең куб. м	76,126*
1.2	Су югалтылган	мең куб. м	6,921
1.3	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	мең куб. м	69,205
	халык	мең куб. м	57,671
	башка кулланучылар	мең куб. м	11,534
2	**Шекә ав.**		
2.1	Су күтәрелгән	мең куб. м	33,993*
2.2	Су югалтылган	мең куб. м	3,090
2.3	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	мең куб. м	30,903
	халык	тыс. куб.м	25,752
	башка кулланучылар	тыс. куб.м	5,150
3	**Носы ав.**		
3.1	Су күтәрелгән	мең куб. м	25,702*
3.2	Су югалтылган	мең куб. м	2,337
3.3	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	мең куб. м	23,365
	халык	мең куб. м	19,471
	башка кулланучылар	мең куб. м	3,894

* - су куллануның исәпләнгән әһәмияте.

3.2 Су белән тәэмин итүнең технологик зоналары буенча кайнар, эчәргә яраклы, техник су бирүнең территориаль балансы (елга һәм тәүлегенә максималь су куллану)

Су белән тәэмин итүнең технологик зоналары буенча су бирүнең территориаль баланслары 6 нчы таблицада күрсәтелгән.

6 таблица – Су бирүнең территориаль балансы

№ п/п	Исем	Фактта су куллану.	
		куб. м / тәүлек	мең.куб.м/ел
1.	Шушмабаш ав.	208,564	76,126
2.	Шекә ав.	93,131	33,993
3.	Носы ав.	70,416	25,702

3.3 Кайнар, эчә торган, техник суны халыкның хуҗалык-эчә торган ихтыяҗларына, юридик затларның җитештерү ихтыяҗларына һәм җирлекләрнең һәм шәһәр округларының башка ихтыяҗларына бүлеп (янгын сүндерү, су сибү һ. б.) абонентлар төркемнәре буенча реализацияләүнең структур балансы

Эчә торган суны абонентлар төркемнәре буенча реализацияләүнең структур балансы 7 нче таблицада күрсәтелгән.

7 таблица – Абонентлар төркемнәре буенча эчә торган су куллануның структур балансы

№ п/п	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	2024 ел
1	**Шушмабаш ав.**		
1.1	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	мең куб. м	69,205*
	халык	мең куб. м	57,671
	башка кулланучылар	мең куб. м	11,534
2	**Шекә ав.**		
2.1	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	мең куб. м	30,903*
	халык	мең куб. м	25,752
	башка кулланучылар	мең куб. м	5,150
3	**Носы ав.**		
3.1	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	мең куб. м	23,365*
	халык	мең куб. м	19,471
	башка кулланучылар	мең куб. м	3,894

* - су куллануның исәпләнгән әһәмияте.

3.4 Статистик һәм исәп-хисап белешмәләреннән һәм коммуналь хезмәт күрсәтүләрдән файдалануның гамәлдәге нормативлары турындагы белешмәләрдән чыгып, халыкның кайнар, эчәр, техник суны фактта куллануы турында белешмәләр

Халыкның су куллануы турында белешмәләр 8-9 таблицаларда бирелгән.

8 таблица – Эчә торган суны фактта куллану турында белешмәләр

Хезмәт күрсәтү буенча бүленешле кулланучы оешма.	Су кулланунның билгеләнеше	Су куллану		
		Тәүл.урт. м³/тәүлек	Еллык т.м³/ел	Тәүл.макс. м³/тәүлек
Шушмабаш ав.				
Халык:	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	158,003	57,671	189,603
Башка кулланучылар:	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	31,601	11,534	37,921
Барысын да кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	189,603	69,205	227,524
Шекә ав.				
Халык:	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	70,554	25,752	84,664
Башка кулланучылар:	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	14,111	5,150	16,227
Барысын да кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	84,664	30,903	100,892
Носы ав.				
Халык:	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	53,345	19,471	64,015
Башка кулланучылар:	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	10,669	3,894	12,269
Барысын да кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	64,015	23,365	76,284

Искәрмә - Тигезсезлекнең тәүлеклек коэффициенты 31.13330.2021 СП нигезендә 1,2 кабул ителде “Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар”.

9 таблица – Халыкның эчәр суны исәпләп куллану турында белешмәләр

Кулланучы	Су кулланунның билгеләнеше	Халык саны, кеше.	1 кешегә чагыштырмача су куллану, л/тәүлек	Су куллану		
				Тәүл.урт. м³/тәүлек	Еллык т.м³/ел	Тәүл.макс. м³/тәүлек
Шушмабаш ав.						
Халык	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	1010	140	141,400	51,611	169,680
Халык	Җир кишәрлекләренә су сибү	1010	50	50,500	6,060	60,600
Исәпкә алынмаган чыгымнар	-			38,380	11,534	46,056
Барлыгы:				230,280	69,205	276,336
Шекә						
Халык	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	451	140	63,140	23,046	75,768

Кулланучы	Су куллануның билгеләнеше	Халык саны, кеше.	1 кешегә чагыштырмача су куллану, л/тәүлек	Су куллану		
				Тәүл.урт. $м^3$/тәүлек	Еллык т.$м^3$/ел	Тәүл.макс. $м^3$/тәүлек
Халык	Җир кишәрлекләренә су сибү	451	50	22,550	2,706	27,060
Исәпкә алынмаган чыгымнар	-			17,138	5,150	20,566
Барлыгы:				102,828	30,903	123,394
Носы						
Халык	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	341	140	47,740	17,425	57,288
Халык	Җир кишәрлекләренә су сибү	341	50	17,050	2,046	20,460
Исәпкә алынмаган чыгымнар	-			12,958	3,894	15,550
Барлыгы:				77,748	23,365	93,298

1. Уртак су куллану 1 кешегә СП 31.13330.2012 “Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар” нигезендә алынды. Суны чагыштырмача куллану җәмәгать биналарындагы хуҗалык-эчү һәм көнкүреш ихтыяҗларына су чыгымнарын үз эченә ала.

2. Бер кешегә 50 л/тәүлек – урамнарга һәм яшел үсентеләргә су сибү нормасы. Җир кишәрлегенә су сибү өчен салкын су куллану чорына туры килә торган айлар саны 4 ай тәшкил итә (1 майдан 31 августка кадәр).

3. Тигезсезлекнең тәүлеклек коэффициенты 31.13330.2021 СП нигезендә 1,2 кабул ителде

“Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар”.

4. Елына исәпләнгән көннәр саны: 365 — халык өчен; 120 — су сибү өчен (су сибү ешлыгы 2 көнгә 1 тапкыр); бюджет һәм сәнәгать оешмалары өчен 303 көн тәшкил итә.

5. Халыкның хуҗалык-эчү ихтыяҗларына киткән чыгымның 20% ы өстәмә рәвештә аны продуктлар белән тәэмин итүгә, көнкүреш хезмәтләре күрсәтүгә һәм башкаларга тотылган.

3.5 Кайнар, эчә торган, техник суны коммерцияле исәпкә алуның гамәлдәге системасын һәм исәпләү приборларын урнаштыру планнарын тасвирлау

Суны исәпкә алу приборларын абонент яисә салкын су ташый торган оешма урнаштыра. Моның өчен нигез булып су белән тәэмин итү шартнамәсе, салкын су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызуның бердәм шартнамәсе, салкын суны транспортировкалау шартнамәсе тора.

Ресурслар белән тәэмин итүче оешмаларда су бирүне техник исәпкә алу су алу объектларында гамәлгә ашырыла, моның өчен төрле маркадагы чыгым үлчәү приборлары кулланыла. Су белән тәэмин итү чыганагында су счетчиклары булмаганда, су бирүне исәпкә алу исәпләү ысулы белән гамәлгә ашырыла.

Эчә торган суны кулланучылар кулланылган су өчен исәп-хисапны башкаралар::

а) кисеп алу урынында урнаштырылган коммерцияле исәпләү приборлары буенча - коеда яки бинада;

б) җирлек территориясе өчен билгеләнгән нормативлар буенча, төзекләндерү дәрәҗәсеннән, исәпкә алу приборы булмаганда абонентларга карата кулланыла торган коэффициентны арттыра торган теркәлгән (яшәүче) кешеләр санында чыгып билгеләнгән нормативлар буенча.

Юридик затлар кулланылган эчәргә яраклы һәм техник су өчен исәп-хисапларны коедагы яисә бинадагы кисемтә урнаштырылган исәпләү приборлары нигезендә башкаралар.

Биналарның, корылмаларның исәпләү приборлары белән җиһазландырылуы турындагы белешмәләр салкын су бирү буенча хезмәт күрсәтү шартнамәләрендә күрсәтелә. Предприятиедә исәпкә алу, файдалану приборын исәпкә алу һәм исәптән төшерү тәртибе гамәлдәге законнар нигезендә оештырылган.

Барлык кулланучыларга кулланылган су өчен түләү документлары кулланучы биргән яисә предприятие контролерлары төшергән исәпкә алу приборлары күрсәткечләре нигезендә бирелә. Квитанцияләр халыкка почта тартмаларына кадәр, юридик затларга фактта булган яисә шартнамәдә күрсәтелгән адрес буенча илтеп җиткерелә.

Кулланучыларның абонент кертүләрендә суны исәпкә алу приборлары булу турында белешмәләр бирелмәгән. РФ Хөкүмәтенең “Күпфатирлы йортларда һәм торак йортларда урыннар милекчеләренә һәм алардан файдаланучыларга коммуналь хезмәтләр күрсәтү турында” 2011 елның 6 маендагы 354 номерлы карарының IV бүлегенең 42 нче пункты нигезендә индивидуаль яки гомуми (фатирлы) салкын яки кайнар суны исәпкә алу приборы булмаганда һәм мондый исәпкә алу приборын урнаштыру бурычы булган очракта салкын яки кайнар суны исәпкә алу приборы буенча коммуналь хезмәт күрсәтүгә түләү күләме торак урында кулланучыга күрсәтелгән су белән тәэмин итү салкын су белән тәэмин итү буенча коммуналь хезмәт күрсәтүне куллану нормативыннан чыгып билгеләнә, арттыра торган коэффициент кулланып кайнар су белән тәэмин итүгә.

Гамәлдәге төзелештә дә, яңа төзелеш объектларында да суны исәпкә алуның индивидуаль һәм гомумйорт приборларын урнаштыру энергияне сак тоту өлкәсендә төп юнәлешләрнең берсе булып тора. Бу су җитештерү һәм транспортлау стадиясендә дә, аны куллану процессында да ресурсларны экономияләргә мөмкинлек бирәчәк.

3.6 Җирлекне су белән тәэмин итү системасының җитештерү куәтләре резервларына һәм кытлыкларына анализ

Су белән тәэмин итү чыганаклары җиһазларының җитештерү куәтләре резервларына һәм кытлыкларына анализ 10нчы таблицада бирелгән.

10 таблица – Су белән тәэмин итү системасының җитештерү куәтләре резервларына һәм кытлыкларына анализ

Торак пункт исеме	Мощность существ. сооружений		Расчетное водопотребление		(+) Резерв / (-) дефицит			
	Макс. тәүлек.	Еллык	Макс. тәүлек.	Еллык	Макс. тәүлек.		Еллык	
	куб. м / тәүлек	мең.куб.м/ел	куб. м / тәүлек	мең.куб.м/ел	куб. м / тәүлек	%	мең.куб.м/ел	%
Шушмабаш авылы	156	56,94	276,336	69,205	-120,336	-77,138	-12,265	-21,541
Шекә авылы	138	50,37	123,394	30,903	14,606	10,584	19,467	38,649
Носы авылы	167	60,955	93,298	23,365	73,702	44,133	37,590	61,668

Таблица мәгълүматларыннан күренгәнчә, Шекә һәм Носы авылларындагы гамәлдәге су алу корылмаларының куәте барлык кулланучыларны кирәкле су чыгымы белән тәэмин итү өчен җитәрлек, Шушмабаш авылындагы гамәлдәге су алу корылмаларының куәте барлык кулланучыларны кирәкле су чыгымы белән тәэмин итү өчен җитәрлек түгел.

Сыйфатлы су белән тәэмин итү өчен, үз ресурсын эшләп бетергән объектларны торгызып, су алу корылмаларын модернизацияләү һәм реконструкцияләү чараларын башкарырга, шулай ук муниципаль берәмлекне киләчәктә тотрыклы үстерү базасын булдыру һәм үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасына яңа кулланучыларны тоташтыру өчен Шушмабаш авылында яңа су алу корылмалары төзү вариантларын карарга кирәк.

3.7 Төрле үсеш сценарийларын исәпкә алып, кимендә 10 ел срокка кайнар, эчәр, техник су куллануның фараз баланслары, 2.04.02-84 һәм 2.04.01-85 СНиП нигезендә кайнар, эчәр, техник су куллануга нигезләнеп, шулай ук халык тарафыннан су куллануның агымдагы күләменнән һәм аның динамикасыннан чыгып, үсеш перспективаларын һәм составын һәм төзелеш структуралары

Җирлекнең үсеш планнарында реконструкция һәм яшәү өчен уңайлы шартлар тудыручы заманча яңа төзелеш булдыру юлы белән гамәлдәге төзелеш территорияләрендә урнаштырыла торган яңа торак төзелеше карала. Муниципаль берәмлек территориясен үстерү төзекләндерү һәм яшәүнең уңайлылыгын арттыруны күздә тота. Моннан тыш, демографик үсеш өчен уңай шартлар тудыру, социаль, җитештерү һәм торак өлкәләрен үстерүнең гамәлдәге программаларын эшләү, яңа эш урыннары булдыру, халыкның имин яшәеш шартларын тәэмин итү өчен кирәкле инфраструктура булдыру шартларында җирлек территориясендә туучылар санының тотрыклылануы һәм халыкның миграция кимүе фаразлана.

Муниципаль берәмлек территориясен үстерү планнарын анализлаудан чыгып, халык санын арттыру планлаштырылмый. Әлеге схемада су белән тәэмин итү челтәрләренә яңа кулланучыларны тоташтыруга бәйле рәвештә су куллануны арттыру, шулай ук яшәүнең уңайлылыгын арттыру (бер кулланучыга су куллануның чагыштырма чыгымнарын арттыру) күздә тотыла.

Халык саны үзгәрүне исәпкә алып, хуҗалык-эчү ихтыяҗларына су куллануның фараз балансларын 11 нче таблицада күрсәтелгән.

11 таблица – Су куллануның фаразланган баланслары

№ п/п	Күрсәткечләр	Фаразланган су куллану		
		Тәүл.уртача $м^3$/тәлек	Еллык т.$м^3$/ел	Макс. тәүл. $м^3$/тәүл
1	**Шушмабаш**			
1.1	Халык:	173,803	63,438	208,564
1.2	Башка кулланучылар:	34,761	12,688	41,713
1.3	Барысын да кулланучылар	208,564	76,126	250,276
2	**Шекә**			
2.1	Халык:	77,609	28,327	93,131
2.2	Башка кулланучылар:	15,522	5,665	17,850
2.3	Барысын да кулланучылар	93,131	33,993	110,981
3	**Носы**			
3.1	Халык:	58,680	21,418	70,416
3.2	Башка кулланучылар:	11,736	4,284	13,496
3.3	Барысын да кулланучылар	70,416	25,702	83,912

3.8 Күрсәтелгән системаның технологик үзенчәлекләрен чагылдыра торган кайнар су белән тәэмин итүнең ябык системаларыннан файдаланып, кайнар су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системасы тасвирламасы

Муниципаль берәмлек территориясендә үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин итү юк. Абонентларны кайнар су белән тәэмин итү ихтыяҗлары өчен суны җылыту хосусый тәртиптә – электр су җылыткычлары урнаштыру яки мунчаларда кайнар су әзерләү юлы белән башкарыла.

3.9 Кайнар, эчәргә яраклы, техник суны фактта һәм көтелгәндә куллану турында белешмәләр (еллык, уртача тәүлеклек, максималь тәүлеклек)

Кайнар, эчәргә яраклы, техник суны фактта һәм көтелгәндә куллану турында белешмәләр 12 нче таблицада бирелгән.

12 таблица – Хуҗалык-эчү ихтыяҗларына суны фактта һәм көтелеп куллану турында белешмәләр

Куллланучылар	Периодлар					
	2024 ел			2040 ел		
	Тәүл.уртача м³/тәлек	Еллык т.м³/ел	Макс. тәүл. м³/тәүл	Тәүл.уртача м³/тәлек	Еллык т.м³/ел	Макс. тәүл. м³/тәүл
Шушмабашав.	189,603	69,205	227,524	208,564	76,126	250,276
Шекә ав.	84,664	30,903	100,892	93,131	33,993	110,981
Носы вы.	64,015	23,365	76,284	70,416	25,702	83,912

3.10 Кайнар, эчә торган, техник су куллануның территориаль структурасы тасвирламасы, аны су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешмаларның хисаплары буенча технологик зоналарга бүлеп билгеләргә кирәк, ;

Муниципаль берәмлек территориясендә су белән тәэмин итү хезмәтләреннән төп файдаланучылар халык, бюджет оешмалары (администрация, мәктәпләр, балалар бакчалары). Суны файдалы җибәрү күләме суны исәпкә алу приборлары күрсәткечләре буенча, приборлар булмаганда, су куллану нормативлары нигезендә билгеләнә.

Су куллануның территориаль структурасы 15 нче таблицада китерелгән.

3.11 Су белән тәэмин итүгә су чыгымнарын абонентлар типлары буенча, шул исәптән торак биналарны, иҗтимагый-эшлекле билгеләнештәге объектларны, сәнәгать объектларын су белән тәэмин итүгә, кайнар, эчә торган, техник суның фактагы чыгымнарыннан чыгып, абонентларның кайнар, эчә торган, техник суны перспективалы куллану турындагы белешмәләрне исәпкә алып бүлү фаразы

Су белән тәэмин итүгә су чыгымнарын бүлү фаразы 13 нче таблицада китерелгән.

13 таблица – Су белән тәэмин итүгә су чыгымнарын бүлү фаразы

Потребитель	Периодлар					
	2024 ел			2040 ел		
	Тәүл.уртача м³/тәлек	Еллык т.м³/ел	Макс. тәүл. м³/тәүл	Тәүл.уртача м³/тәлек	Еллык т.м³/ел	Макс. тәүл. м³/тәүл
Шушмабаш авылы						
Барысын да кулланучылар, шул исәптән	189,603	69,205	227,524	208,564	76,126	250,276

Потребитель	П е р и о д л а р					
	2024 ел			**2040 ел**		
	Тәүл.уртача $м^3$/тәлек	Еллык т.$м^3$/ел	Макс. тәүл. $м^3$/тәүл	Тәүл.уртача $м^3$/тәлек	Еллык т.$м^3$/ел	Макс. тәүл. $м^3$/тәүл
Халык	158,003	57,671	189,603	173,803	63,438	208,564
Башка кулланучылар	31,601	11,534	37,921	34,761	12,688	41,713
Шекә авылы						
Барысын да кулланучылар, шул исәптән	84,664	30,903	100,892	93,131	33,993	110,981
Халык	70,554	25,752	84,664	76,904	28,327	92,320
Башка кулланучылар	14,111	5,150	16,227	16,227	5,665	18,661
Носы авылы						
Барысын да кулланучылар, шул исәптән	64,015	23,365	76,284	70,416	25,702	83,912
Халык	53,345	19,471	64,015	58,147	21,418	69,803
Башка кулланучылар	10,669	3,894	12,269	12,269	4,284	14,110

3.12 Кайнар, эчә торган, техник суны транспортировкалаганда фактта һәм планлаштырыла торган югалтулар турында белешмәләр (еллык, уртача тәүлеклек күрсәткечләре)

Кайнар, эчәргә яраклы, техник суны транспортировкалаганда факттагы һәм планлаштырылган югалтулар турында мәгълүматлар 14 нче таблицада китерелде.

14 таблица – Эчә торган суны фактта һәм планлаштырылган куллану турында белешмәләр

Показатели	Периодлар			
	2024 ел		**2040 ел**	
	Урт тәүл.. куб.м/тәүл.	Еллык. мең.куб.м ел	Урт тәүл.. куб.м/тәүл.	Еллык. мең.куб.м ел
Шушмабаш авылы				
Су күтәрелде	208,564	76,126	223,163	81,455
Су югалтулар	18,960	6,921	14,599	5,329
Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	189,603	69,205	208,564	76,126
Халык	158,003	57,671	173,803	63,438
Башка кулланучылар	31,601	11,534	34,761	12,688
Шекә авылы				
Су күтәрелде	93,131	33,993	100,141	36,551
Су югалтулар	8,466	3,090	7,010	2,559
Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	84,664	30,903	93,131	33,993
Халык	70,554	25,752	76,904	28,327
Башка кулланучылар	14,111	5,150	16,227	5,665
Носы авылы				
Су күтәрелде	70,416	25,702	75,716	27,636
Су югалтулар	6,401	2,337	5,300	1,935
Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	64,015	23,365	70,416	25,702
Халык	53,345	19,471	58,147	21,418
Башка кулланучылар	10,669	3,894	12,269	4,284

Диспетчерлаштыру системасын оештыру, гамәлдәге торбаүткәргечләрне исәпкә алу һәм реконструкцияләү приборларын урнаштыру кебек энергияне һәм суны сак тоту чараларын кертү су югалтуларны киметергә, су куллану күләмнәрен киметергә, суүткәргеч станцияләренең эш сыйфатын

яхшыртып, аларның йөкләнешен киметергә һәм торак төзелеше вакытында хезмәт күрсәтү зонасын киңәйтергә мөмкинлек бирәчәк.

3.13 Су белән тәэмин итүнең һәм ташландык суларны агызуның перспективалы баланслары (гомуми - кайнар, эчәргә яраклы, техник су бирү һәм сату балансы, территориаль - су белән тәэмин итүнең технологик зоналары буенча кайнар, эчәргә яраклы, техник су бирү балансы, структур - абонентлар төркемнәре буенча кайнар, эчәргә яраклы, техник су бирү балансы)

Җирлекне су белән тәэмин итүнең перспектив һәм структур баланслары 14 нче таблицада күрсәтелгән. Территориаль баланс 15 нче таблицада бирелгән.

15 таблица – Су белән тәэмин итүнең технологик зоналары буенча су бирүнең территориаль балансы

Су куллануның максатчан билгеләнеше	Үлчәү берәмлеге	Периодлар	
		2024 ел	**2040 ел**
Шушмабаш авылы	мең. $м^3$	76,126	81,455
Шекә авылы	мең. $м^3$	33,993	36,551
Носы авылы	мең. $м^3$	25,702	27,636

3.14 Кайнар, эчәргә яраклы, техник суны перспективалы куллану турындагы мәгълүматлардан һәм аны транспортировкалаганда кайнар, эчәргә яраклы, техник суны югалтулар күләменнән, кайнар, эчәргә яраклы, техник суны бирүнең һәм куллануның таләп ителә торган күләмнәрен, елларга бүлеп, технологик зоналар буенча куәтләү кытлыгын (резервын) күрсәтеп, су алу һәм чистарту корылмаларының таләп ителә торган куәтен исәпләү

Су алу һәм чистарту корылмаларының таләп ителә торган куәтен исәпләү 16 нчы таблицада күрсәтелгән.

16 таблица– Су алу корылмаларының таләп ителә торган куәтен исәпләү

Билгеләнеше	Гамәлдәге корылмаларның куәте куб. м/тәүлеккә, мең куб. м / елга	Периодлар		
		2040 елга кадәр исәпләнгән вакыт		
		куб.м/тәүлек мең.куб.м/ел	(+) Резерв / (-) дефицит	
			куб.м/тәүлек мең.куб.м/ел	%
Шушмабаш авылы				
Челтәргә хуҗалык эчәргә яраклы су китерелде	156 56,94	223,163 81,455	-67,16 -24,51	-43,05 -43,05
Су югалтулар		14,599 5,329		
Кулланучыга сату		208,564 76,126	-52,56 -19,19	-33,69 -33,69
Шекә авылы				
Челтәргә хуҗалык эчәргә яраклы су китерелде	138 50,37	100,141 36,551	37,86 13,82	27,43 27,43
Су югалтулар		7,010 2,559		

Билгеләнеше	Гамәлдәге корылмаларның куәте куб. м/тәүлеккә, мең куб. м / елга	Периодлар		
		2040 елга кадәр исәпләнгән вакыт		
		куб.м/тәүлек мең.куб.м/ел	(+) Резерв / (-) дефицит	
			куб.м/тәүлек мең.куб.м/ел	%
Кулланучыга сату		93,131 33,993	44,87 16,38	32,51 32,51
Носы авылы				
Челтәргә хуҗалык эчәргә яраклы су китерелде	167 60,955	75,716 27,636	91,28 33,32	54,66 54,66
Су югалтулар		5,300 1,935		
Кулланучыга сату		70,416 25,702	96,58 35,25	57,83 57,83

Таблица мәгълүматларыннан күренгәнчә, Шекә һәм Носы авылларындагы гамәлдәге су алу корылмаларының куәте барлык кулланучыларны кирәкле су чыгымы белән тәэмин итү өчен җитәрлек, Шушмабаш авылындагы гамәлдәге су алу корылмаларының куәте барлык кулланучыларны кирәкле су чыгымы белән тәэмин итү өчен җитәрлек түгел..

Сыйфатлы су белән тәэмин итү өчен, үз ресурсын эшләп бетергән объектларны торгызып, су алу корылмаларын модернизацияләү һәм реконструкцияләү чараларын башкарырга, шулай ук муниципаль берәмлекне киләчәктә тотрыклы үстерү базасын булдыру һәм үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасына яңа кулланучыларны тоташтыру өчен Шушмабаш авылында яңа су алу корылмалары төзү вариантларын карарга кирәк.

3.15 Гарантияләүче оешма статусы бирелгән оешма исеме

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларына хезмәт күрсәтүче оешмалар исемлеге түбәндәге таблицада китерелгән.

17 таблица – Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларына хезмәт күрсәтүче ресурслар белән тәэмин итүче оешмалар исемлеге

Торак пункт исеме	РСО исеме
Шушмабаш авылы	“АМР водоканалы” ҖЧҖ
Шекә авылы	“АМР водоканалы” ҖЧҖ
Носы	“АМР водоканалы” ҖЧҖ

“Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә су белән тәэмин итү системалары объектларына хезмәт күрсәтүне “АМР водоканалы” ҖЧҖ башкара.

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Башкарма комитетының 2025 елның 30 октябрендәге 1040 номерлы карары белән “АМР водоканалы” ҖЧҖнә, Яңа Кенәр авылыннан тыш, Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы территориясендә салкын су белән тәэмин итү һәм су агызу системасы өчен гарантияле оешма статусы бирелде.

“Су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү турында” 2011 елның 7 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль законның 12 статьясы нигезендә җирлекләрнең, шәһәр округларының җирле үзидарә

органнары салкын су белән тәэмин итүнең һәм (яисә) су бүлеп бирүнең һәр үзәкләштерелгән системасы өчен гарантияле оешманы билгелиләр һәм аның эшчәнлек зоналарын билгелиләр.

Салкын су белән тәэмин итүне һәм (яисә) су түгүне гамәлгә ашыручы һәм сууткәргеч һәм (яисә) канализация челтәрләреннән эксплуатацияләүче оешмага, әгәр бу оешманың сууткәргеч һәм (яисә) канализация челтәрләренә салкын су белән тәэмин итүне һәм (яисә) су түгүне гамәлгә ашыручы барлык оешмалардан иң күп абонентлар кушылган булса, гарантияләүче оешма статусы бирелә.

Гарантияләүче оешма, әгәр абонентларның капиталь төзелеш объектлары билгеләнгән тәртиптә мондый гарантияләүче оешманың эшчәнлек зонасы чикләрендә үзәкләштерелгән салкын су белән тәэмин итү һәм (яисә) су бүлеп бирү системасына кушылган булса, салкын су белән тәэмин итүне һәм (яисә) су бүлеп бирүне тәэмин итәргә тиеш. Гарантияләүче оешма салкын су белән тәэмин итүнең һәм (яисә) су түгүнең үзәкләштерелгән системасы объектларын эксплуатацияләүне гамәлгә ашыручы оешмалар белән Россия Федерациясе законнары таләпләре нигезендә ышанычлы һәм өзлексез салкын су белән тәэмин итүне һәм (яисә) су түгүне тәэмин итү өчен кирәкле шартнамәләр төзи.

4 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ТӨЗҮ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮ ҺӘМ МОДЕРНИЗАЦИЯЛӘҮ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР"

Су белән тәэмин итү системалары объектлары комплексын яңа төзү, реконструкцияләү һәм техник яктан яңадан коралландыру чараларының максаты кулланучыларны сыйфатның яңа нормативлары таләпләренә җавап бирә торган эчәр су белән өзлексез тәэмин итүдән, җиһазларның энергетик нәтиҗәлелеген арттыру, су бирү процессларын контрольдә тоту һәм автомат рәвештә җайга салу, янгын сүндерүне оештыруны яхшырту, физик тузуны киметү һәм су белән тәэмин итү челтәрләренең гидравлик режимын яхшыртудан гыйбарәт.

Әлеге чараларны үтәү су белән тәэмин итү системаларының төп узелларының тотрыклы, ышанычлы эшләвен гарантияләргә һәм халыкны тәэмин итү өчен кирәкле сыйфатлы эчәр су алырга мөмкинлек бирәчәк.

4.1 Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру буенча еллар буенча бүленгән төп чаралар исемлеге

“Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлегенең су белән тәэмин итү системасын үстерүнең төп юнәлеше булып су алу корылмаларын һәм насос станцияләрен модернизацияләп, шулай ук су белән тәэмин итү челтәрләренең тузган кишәрлекләрен этаплап алыштырып, гамәлдәге системаны саклап калу тора..

Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру, шулай ук эчә торган суның сыйфатын билгеләнгән таләпләргә туры китерү буенча төп чаралар исемлеге 18 нче таблицада китерелде.

18 таблица – Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру гамәлләре

№ п/п	Чара исеме	Проект-смета бәясе, мең сум.	Социаль-икътисадый файда	Үтәүнең вакыт аралыгы (квартал, ел)
1	“Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлегенең үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү гамәлләре			

№ п/п	Чара исеме	Проект-смета бәясе, мең сум.	Социаль-икътисадый файда	Үтәүнең вакыт аралыгы (квартал, ел)
1.1	Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү чыганакларын һәм су чистарту корылмаларын модернизацияләү (насос җайланмаларын алыштыру, КИПиА урнаштыру, ЗСО оештыру, су җыюларны контрольдә тоту һәм идарә итү системасын автоматлаштыру һ.б.)	6000	Су югалтуларын киметү, халыкның санитария иминлеген тәэмин итү, СанПиН таләпләре	2026-2040
1.2	Искергән су челтәрләрен этаплап алыштыру	8250	Су югалтуларын киметү, халыкның санитария иминлеген тәэмин итү, СанПиН таләпләре	2026-2040
1.3	Арча муниципаль районының Шушмабаш авылында су белән тәэмин итү челтәрләрен капиталь ремонтлау (артезиан скважиналары-2 шт., күләме 15 куб. м. һәм 20 куб. м. су җыю манаралары, диаметры 110 мм, Озынлыгы 8300 п. м. су белән тәэмин итүнең бүлү челтәре)	51400	Су югалтуларын киметү, халыкның санитария иминлеген тәэмин итү, СанПиН таләпләре	2025

* - Капитал салуларның бәясе эреләндерелде, НЦС 81-02-19-2025 “Сборник номер 19. Шәһәр инфраструктурасы биналары һәм корылмалары” һәм НЦС 81-02-14-2025 “Сборник № 14. Тышкы су белән тәэмин итү һәм канализация челтәрләре” нигезендә. Су белән тәэмин итү системасын үстерү проектларын гамәлгә ашыруның төгәл бәясе проект-смета документациясен эшләү барышында төгәлләштерелергә тиеш

4.2 Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру буенча төп чараларның техник нигезләмәләре, шул исәптән потенциаль су белән тәэмин итү чыганакларының гидрогеологик характеристикалары, су белән тәэмин итү чыганакларының санитария характеристикалары, шулай ук су белән тәэмин итү схемасында каралган чараларны гамәлгә ашыру нәтиҗәсендә күрсәтелгән характеристикаларның мөмкин булган үзгәрүе

Су белән тәэмин итү системасын төзү һәм реконструкцияләү чараларын гамәлгә ашыру нәтиҗәсендә түбәндәге нәтиҗәләргә ирешеләчәк:

1. Халыкка һәм предприятиеләргә бирелә торган эчәргә яраклы суның норматив санитария таләпләренә туры килә торган сыйфатлы составының тотрыклы булуына ирешү (СанПиН 2.1.3684-21 "Шәһәр һәм авыл җирлекләре территорияләрен карап тотуга, су объектларына, эчә торган суга һәм эчә торган су белән тәэмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак урыннарга, җитештерү, җәмәгать урыннарын эксплуатацияләүгә, санитар-эпидемиягә каршы (профилактик) чараларны оештыруга һәм үткәрүгә санитар-эпидемиологик таләпләр"). Социаль нәтиҗәләр-су белән тәэмин итү системасының ышанычлылыгын тәэмин итү һәм эчә торган суның сыйфатын яхшырту, яшәүнең уңайлылыгын арттыру

2. Кулланучыларны сыйфатлы су белән тәэмин итү.

3. Су белән тәэмин итү системасы объектларын эксплуатацияләү барышында авария хәлләре килеп чыгу куркынычы кимү.

4. Торак төзелеше өчен планлаштырыла торган территорияләрне су белән тәэмин итү челтәрләре белән тәэмин итү.

5. Су белән тәэмин итү челтәрләренең физик тузуын киметү һәм гидравлик режимын яхшырту.

6. Янгын сүндерүне оештыруны яхшырту.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерү чараларын гамәлгә ашырудан социаль файда җәмгыять өчен кабул ителә торган бәяләр (тарифлар) буенча халыкны һәм башка кулланучыларны норматив сыйфатлы су белән гарантияле канәгатьләндерүдән гыйбарәт. Икътисадый аспектта-электр энергиясен сатып алуга гомуми чыгымнарны киметү. Халыкның суны матди ресурс буларак куллануын киметү, шулай ук су белән тәэмин итү объектларында энергияне сак тоту технологияләрен һәм җайланмаларын кертү исәбенә ирешелә.

Электр энергиясеннән файдалануның нәтиҗәлелеген арттыруны кирәкле энергиягә аз чыгымнар тотып, су белән тәэмин итү хезмәтләрен тулырак күрсәтү максатында чараларны һәм инструментларны ачыклау һәм гамәлгә ашыру дип карарга мөмкин. Әмма бу стратегик юнәлешне бер үк вакытта гамәлгә ашыруны – суны һәм электр энергиясен турыдан-туры экономияләүнең үзара бәйле төрле комбинацияләрендә халыкның су куллануын киметүне дә кире какмый.

Су ресурсларын экономияләүгә юнәлдерелгән чараларның һәм энергия ресурсларын экономияләүгә юнәлдерелгән чараларның нәтиҗәлелеге аларны бергәләп планлаштырганда шактый арта. Мәсәлән, агып чыгуларны киметү суны экономияли һәм басым югалтуларын киметә, бу исә суны суырту өчен насослар куллана торган егәрлекне киметү аркасында энергияне экономияләргә мөмкинлек бирә. Бер насосны икенчесенә, нәтиҗәлерәк насоска алмаштыру энергияне экономияләүгә китерә. Шулай итеп, агып чыгулар аркасында басым югалтуларын киметү гамәлдәге насосларны азрак куәтле насослар белән алыштырырга мөмкинлек бирәчәк, бу энергияне һәм акчаларны өстәмә экономияләүне тәэмин итәчәк.

Су белән тәэмин итү системалары эшенең нәтиҗәлелеген арттыруга этәргеч бирә торган стимулларга чыгымнарны киметү, энергия белән тәэмин итүнең һәм су белән тәэмин итүнең куркынычсызлыгын һәм ышанычлылыгын тәэмин итү, шулай ук әйләнә-тирә мохиткә зарарлы йогынтыны киметү керә. Су хуҗалыгы системаларында энергияне нәтиҗәле куллану еш кына кулланучыларга хезмәт күрсәтүнең сыйфатын күтәрү һәм шул ук вакытта халыкның үсә барган ихтыяҗларын канәгатьләндерү максатында су белән тәэмин итү системаларының эшен камилләштерүнең иң экономияле ысулы булып тора. Су белән тәэмин итүнең нәтиҗәлелеген арттыру

буенча комплекслы чараларны гамәлгә ашыру чыгымнарны киметүне, гамәлдәге системаларның эксплуатация куәтләрен арттыруны һәм кулланучылар ихтыяҗларын канәгатьләндерү дәрәҗәсен арттыруны тәэмин итә.

Ресурсларны экономияләү су җитештерү һәм транспортлау стадиясендә дә, шулай ук аны куллану процессында да мөмкин, бер үк вакытта су, электр энергиясе һәм аларны сатып алу өчен акчалар саклана.

Энергияне сак тоту өлкәсендә төп юнәлешләр булып торалар:

- энергияне сак тоту җайланмасын кертү һәм куллану;

- агып чыгуларны һәм су югалтуларны киметү;

- үз ихтыяҗларыңа су чыгымын киметү;

- суны исәпкә алу приборларын урнаштыру.

4.3 Су белән тәэмин итү системасының яңа төзелә торган, реконструкцияләнә торган һәм эксплуатациядән чыгарырга тәкъдим ителә торган объектлары турында белешмәләр

Кулланучыларны сыйфатлы эчәр су белән тәэмин итү өчен түбәндәге чараларны гамәлгә ашырырга тәкъдим ителә:

– Гамәлдәге су алу корылмаларын модернизацияләү;

– Искергән су челтәрләрен этаплап алыштыру;

– Шушмабаш авылында су белән тәэмин итү челтәрләрен капиталь ремонтлау.

Су белән тәэмин итү системаларының яңа төзелә һәм реконструкцияләнә торган объектлары системаларның гамәлдәге су алу узеллары территорияләрендә планлаштырыла.

4.4 Су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешмалар объектларында диспетчерлаштыру, телемеханизацияләү системаларын һәм су белән тәэмин итү режимнары белән идарә итү системаларын үстерү турында белешмәләр

Хәзерге вакытта шәһәр җирлегенең үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларында диспетчерлаштыру, телемеханизацияләү системалары һәм су белән тәэмин итү режимнары белән идарә итү системалары юк.

Энергияне саклауның югары нәтиҗәле яңа технологияләрен кертү - шәһәрне һәм бистәләрне су белән тәэмин итү белән оператив диспетчерлык идарәсенең заманча автоматлаштырылган системасын булдыру. Әлеге программаны гамәлгә ашыру кысаларында барлык су алу корылмаларында ешлык үзгәрткечләре, автоматлаштыру шкафлары, басым датчиклары һәм исәпкә алу приборлары урнаштыру зарур. Билгеләнгән ешлык үзгәрткечләре электр энергиясен куллануны 30% ка кадәр киметә, насос агрегатлары электр двигательләренең салмак эш режимын тәэмин итә һәм гидроударларны бетерә. Оператив-диспетчерлык идарәсенең автоматлаштырылган системасын кертүнең төп бурычы булып тора:

- корылмаларның, җайланмаларның, төп һәм ярдәмче җайланмаларның һәм коммуникацияләрнең бирелгән технологик режимын һәм нормаль эш шартларын саклау;

- бирелгән технологик режимнан һәм корылмаларның, җайланмаларның, җайланмаларның һәм коммуникацияләрнең нормаль эш шартларыннан тайпылышларны һәм бозуларны сигналлаштыру;

- контрольдә тотыла торган объектларда авария хәлләре килеп чыгу сигнализациясе;

- бирелгән шартлардан тайпылышларны һәм хокук бозуларны оператив рәвештә бетерү мөмкинлеге.

4.5 Биналарның, корылмаларның, корылмаларның суны исәпкә алу приборлары белән җиһазландырылуы һәм аларны кулланылган су өчен исәп-хисап ясаганда куллану турында белешмәләр

Кулланучыларның абонент кертүләрендә суны исәпкә алу приборлары булу турында белешмәләр бирелмәгән.

Исәпкә алу приборларын урнаштыру - торак-коммуналь комплексын реформалаштыруның иң мөһим шартларының берсе.

Гамәлдәге төзелештә дә, яңа төзелеш объектларында да суны исәпкә алуның индивидуаль һәм гомумйорт приборларын урнаштыру энергияне сак тоту өлкәсендә төп юнәлешләрнең берсе булып тора. Бу су җитештерү һәм транспортлау стадиясендә дә, аны куллану процессында да ресурсларны экономияләргә мөмкинлек бирәчәк.

4.6 Территория буенча торбаүткәргечләр узу маршрутлары вариантларының тасвирламасы аларның нигезләнүе

Суның катуын булдырмау максатыннан, суның өзлексез хәрәкәтен тәэмин итеп, суүткәргечләр җир астына сузылган. Киләчәктә муниципаль берәмлек территориясе буенча торбаүткәргечләрнең гамәлдәге маршрутлары сакланып кала. Реконструкцияләнә торган су участокларын узу маршрутлары гамәлдәге челтәрләрне узу маршрутына туры килә.

Торак төзелешләргә яңа торбаүткәргечләр автомобиль юлларының машина йөрү өлешләре буйлап, авария хәлләре килеп чыккан очракта, оператив рәвештә барып җитү өчен салына.

Челтәрләрне гамәлдәге һәм яңа торак төзелешләргә төгәл трассировкалау, территорияне вертикаль планлаштыруны һәм челтәрнең гидравлик режимнарын исәпкә алып, төзелеш участокларын планлаштыру проектларын эшләү стадиясендә башкарылачак.

4.7 Насос станцияләрен, резервуарларны, су җыю башняларын урнаштыру урыны турында тәкъдимнәр

Гамәлдәге насос станцияләре, Чиста су резервуарлары һәм су җыю манаралары урнашкан урыннар үзгәрешсез кала. Су белән тәэмин итү системаларының яңа төзелә һәм реконструкцияләнә торган объектлары гамәлдәге су алу узеллары территориясендә урнаштырылачак.

4.8 Кайнар су, салкын су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системалары объектларын урнаштыруның планлаштырыла торган зоналары чикләре.

Рекомендацияләр юк.

4.9 Кайнар су белән тәэмин итүнең, салкын су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системалары объектларын гамәлдә һәм планлаштырылган урнаштыру карталары (схемалары)

Су белән тәэмин итү челтәрләренең урнашуы турында белешмәләр әлеге схемага кушымталарда китерелгән.

Кулланучыларны ышанычлы һәм өзлексез су белән тәэмин итү, шулай ук халыкны санитария-гигиена таләпләренә туры килә торган су белән тәэмин итү өчен тәкъдимнәр

1. Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын 5 елга кимендә 1 тапкыр техник тикшерү:

- су белән тәэмин итү чыганагының торышын һәм аның сезонлы үзгәрешләрен исәпкә алып, билгеләнгән таләпләргә туры китереп эчәр су әзерләү буенча штат режимында эшләүче су әзерләү корылмаларының техник мөмкинлекләрен билгеләү;

- суүткәргеч челтәрләренең һәм насос станцияләренең техник характеристикаларын, шул исәптән югалтулар дәрәҗәсен, физик таушалу күрсәткечләрен, әлеге челтәрләрнең һәм станцияләрнең энергетик нәтиҗәлелеген, топологиянең оптимальлеген һәм куәтләрне резервлау дәрәҗәсен билгеләү;

- салкын һәм кайнар су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешма эшчәнлегенең максатчан күрсәткечләрен гамәлдәгеләреннән иң яхшы файдаланучы салкын һәм кайнар су белән тәэмин итүче оешмаларның максатчан күрсәткечләре белән чагыштыру (мөмкин булган технологияләр).

2. Челтәргә җибәрелә торган суга “Гигиена нормативлары һәм яшәү тирәлеге факторларының кеше өчен куркынычсызлыгын һәм (яки) зарарсызлыгын тәэмин итүгә таләпләр” СанПиН 1.2.3685-21 таләпләренә туры килүгә мониторинг үткәрү;

3. Суүткәргеч челтәрләрен реконструкцияләү-гамәлдәге челтәрләрнең авария хәлендәге, тузган, үткәрү мөмкинлеге аз булган участокларын алыштыру һәм яңа магистраль челтәрләр төзү. Яңа челтәрләр төзегәндә гарантияләнгән хезмәт срогы 50 ел булган түбән басымлы полиэтиленнан торбалар кулланыла.

5 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ТӨЗҮ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮҺӘМ МОДЕРНИЗАЦИЯЛӘҮ ЧАРАЛАРЫНЫҢ ЭКОЛОГИК АСПЕКТЛАРЫ"

5.1 Юыну суларын агызганда (утильләштергәндә) үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларын төзүгә һәм реконструкцияләүгә тәкъдим ителә торган су бассейнына зарарлы йогынтыны булдырмау чаралары турында белешмәләр

Су алуның һәм аны суүткәргеч челтәренә ташуның технологик процессы зарарлы матдәләр белән бергә бармый.

Суүткәргеч челтәре әйләнә-тирә мохиткә зарарлы йогынты ясамый, объект экологик чиста корылма булып тора.

Суүткәргеч челтәрен эксплуатацияләгәндә су хуҗалык-көнкүреш ихтыяҗлары өчен файдаланылмый, производство агынтылары барлыкка килми. Суүткәргеч челтәрен эксплуатацияләү, сулыкларга һәм рельефка нинди дә булса зарарлы матдәләр чыгаруны күздә тотмый.

Төзелеш эшләрен башкарганда җитештерү максатларында Су таләп ителми. Хуҗалык-көнкүреш ихтыяҗлары өчен эчәр сыйфатлы су кулланыла. Эш документациясендә бәян ителгән таләпләрне үтәгәндә җир өсте һәм җир асты сулары торышына тискәре йогынты төзелеш чорында гына күзәтеләчәк, вакытлыча гына булачак һәм әйләнә-тирә мохит торышына сизелерлек йогынты ясамаячак.

5.2 Су әзерләүдә кулланыла торган химик реагентларны (хлор һ. б.) тәэмин итү һәм саклау чараларын гамәлгә ашырганда әйләнә-тирә мохиткә зарарлы йогынтыны булдырмау чаралары турында белешмәләр.

Химик реагентлар су әзерләү процессында файдаланылмый хәзерге вакытта файдаланылмый.

6 КИСӘК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ТӨЗҮГӘ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮГӘ ҺӘМ МОДЕРНИЗАЦИЯЛӘҮГӘ КАПИТАЛ САЛУЛАР КҮЛӘМНӘРЕН БӘЯЛӘҮ"

6.1 Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру буенча төп чараларның бәясен бәяләү

Су белән тәэмин итү системалары объектлары комплексын яңа төзү, реконструкцияләү һәм техник яктан яңадан коралландыру чараларының максаты булып кулланучыларны сыйфат нормативлары таләпләренә җавап бирә торган эчәр су белән өзлексез тәэмин итү, җиһазларның энергетик нәтиҗәлелеген арттыру, су бирү процессын контрольдә тоту һәм автомат рәвештә җайга салу тора.

Әлеге чараларны үтәү су белән тәэмин итү системаларының төп узелларының тотрыклы, ышанычлы эшләвен гарантияләргә һәм халыкны тәэмин итү өчен кирәкле сыйфатлы эчәр су алырга мөмкинлек бирәчәк.

Калган капитал салуларның бәясе эксперт бәяләмәләреннән, аналог объектлар буенча җыелма смета исәп-хисапларыннан, барлыкка килә торган куәт берәмлегенә чагыштырма чыгымнардан чыгып билгеләнә. Һәр проект буенча проект - смета документациясен эшләгәндә бәя төгәлләштерелергә тиеш.

Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру, шулай ук эчә торган суның сыйфатын билгеләнгән таләпләргә туры китерү буенча төп чаралар исемлеге 19 нчы таблицада китерелде.

19 таблица – Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру гамәлләре

№ п/п	Үз эченә алына торган объектларның исеме һәм Исемлеге	Гамәлгә ашыру сроклары	Сату бәясе, мең сум.											
			Всего	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034-2037	2038-2040
1	“Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлегенең үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү гамәлләре													

№ п/п	Үз эченә алына торган объектларның исеме һәм Исемлеге	Гамәлгә ашыру срокл ары	Сату бәясе, мең сум.											
			Всего	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034-2037	2038-2040
1.1	Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү чыганакларын һәм су чистарту корылмаларын модернизацияләү (насос җайланмаларын алыштыру, КИПиА урнаштыру, ЗСО оештыру, су җыюларны контрольдә тоту һәм идарә итү системасын автоматлаштыру һ.б.)	2026-2040	6000		400	400	400	400	400	400	400	400	1600	1200
1.2	Искергән су челтәрләрен этаплап алыштыру	2026-2040	8250		550	550	550	550	550	550	550	550	2200	1650
1.3	Арча муниципаль районының Шушмабаш авылында су белән тәэмин итү челтәрләрен капиталь ремонтлау (артезиан скважиналары-2 данә, күләме 15 куб. м һәм 20 куб. м булган су җыю манаралары, су белән тәэмин итүнең диаметры 110 мм булган, озынлыгы 8300 п. м булган бүлү челтәре)	2025	51400	51400										
	Барлыгы:		65650	51400	950	950	950	950	950	950	950	950	3800	2850

* - Капитал салуларның бәясе НЦС 81-02-19-2025 “Җыентык номер 19. Шәһәр инфраструктурасы биналары һәм корылмалары” һәм НЦС 81-02-14-2025 “Сборник номер 14. Тышкы су белән тәэмин итү һәм канализация челтәрләре” нигезендә. Су белән тәэмин итү системасын үстерү проектларын гамәлгә ашыруның төгәл бәясе проект-смета документациясен эшләү барышында төгәлләштерелергә тиеш.

6.2 Төзелеш өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм норматив-хокукый җайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы тарафыннан расланган җитештерү билгеләнешендәге булмаган объектлар һәм инженерлык инфраструктурасы өчен эреләштерелгән смета нормативлары нигезендә башкарылган йә капиталь тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системалары объектларын төзүгә һәм реконструкцияләүгә капиталь кертемнәр күләмен бәяләү финанслау чыганакларын күрсәтеп, төзелеш һәм эш төрләре

Җирлекнең перспективалы үсешен һәм үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасын исәпкә алып, су белән тәэмин итү системасының сыйфатын һәм ышанычлылыгын арттыру чараларына капитал салулар күләме якынча 65650,0 мең сум тәшкил итә. Капитал салуларның бәясе эксперт бәяләмәләреннән, аналог объектлар буенча җыелма смета исәп-хисапларыннан, барлыкка китерелә торган куәт берәмлегенә чагыштырма чыгымнардан чыгып билгеләнә. Һәр проект буенча проект-смета документациясен эшләгәндә бәя төгәлләштерелергә тиеш.

Финанслауның төп чыганаклары булып торалар:
- республика бюджеты акчалары;
- муниципаль берәмлек бюджеты акчалары;
- инвестиция программасы нигезендә тоташкан өчен түләүдән алынган акчалар;
- тарифка инвестиция өстәмәсе өлешендә алынган акчалар;
- кредит акчалары һәм муниципаль заем;
- предприятиеләр, заказчы-төзүчеләр акчалары;
- законнарда каралган башка чаралар.

Су белән тәэмин итү системасын үстерү чараларын су белән тәэмин итү челтәрләренә техник тоташтыру тарифы исәбеннән гамәлгә ашыру мөмкинлеге кулланучының артуы булмауга, шул исәптән яңа предприятиеләр төзелүгә бәйле рәвештә юк. Электр энергиясен куллануны киметү, шулай ук аны транспортировкалаганда су югалтуларны киметү өчен тарифны арттыру исәбенә өстәмә средстволар җәлеп итү, шулай ук өстәмә субсидияләр бирү кирәк. Чараларны гамәлгә ашыруга тарифны күтәрү киләчәктә инвестиция акчаларын җәлеп итәргә мөмкинлек бирәчәк, чөнки электр энергиясенә чыгымнарны киметү һәм су югалтуларын киметү чараларның акланууы сизелерлек кимиячәк акчаларны янга калдырырга мөмкинлек бирәчәк.

7 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫН ҮСТЕРҮ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕНЕҢ ПЛАНЛЫ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ"

Су белән тәэмин итү системасын төзү һәм реконструкцияләү чараларын гамәлгә ашыру нәтиҗәсендә түбәндәге нәтиҗәләргә ирешеләчәк:

1. Халыкка һәм предприятиеләргә бирелә торган эчәргә яраклы суның норматив санитария таләпләренә туры килә торган сыйфатлы составына ирешү (СанПиН 2.1.3684-21 “Шәһәр һәм авыл җирлекләре территорияләрен карап тотуга, су объектларына, эчә торган суга һәм эчә торган су белән тәэмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак урыннарга, җитештерү, җәмәгать урыннарын эксплуатацияләүгә, санитар-эпидемиягә каршы (профилактик) чараларны оештыруга һәм үткәрүгә санитар - эпидемиологик таләпләр”.) Социаль нәтиҗәләр - су белән тәэмин итү системасының ышанычлылыгын тәэмин итү һәм эчә торган суның сыйфатын яхшырту, яшәүнең уңайлылыгын арттыру.

2. Кулланучыларны сыйфатлы су белән тәэмин итү.

3. Су алу корылмаларын һәм су белән тәэмин итү челтәрләрен эксплуатацияләгәндә авария хәлләре санын киметү.

20 таблица – Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең максатчан күрсәткечләре

№ п/п	Күрсәткеч исеме	Үлчәү берәмлеге	Җайга салу чорына план күрсәткечләре					
			2024	2025	2026	2027	2028	2029-2040
1	**Су сыйфаты күрсәткечләре**							
1.1	эчәр су сыйфатын җитештерү тикшерүе нәтиҗәләре буенча алынган пробаларның гомуми күләмендә билгеләнгән таләпләргә туры килми торган су белән тәэмин итү чыганакларыннан, сүүткәргеч станцияләреннән яисә үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасының башка объектларыннан бүлү сууткәргеч челтәренә бирелә торган эчәр су пробаларының өлеше	%	0	0	0	0	0	0
1.2	бүлү сууткәргеч челтәрендә эчә торган суның сыйфатын производство тикшереп торуы нәтиҗәләре буенча алынган пробаларның гомуми күләмендә билгеләнгән таләпләргә туры килми торган эчә торган су пробалары өлеше	%	0	0	0	0	0	0
2	Су белән тәэмин итүнең ышанычлылыгы һәм өзлексезлеге күрсәткечләре							
2.1	Коммуналь инфраструктура системаларының авариялелеге	берәмлек./ км	0,2	0,2	0,2	0,15	0,15	0,1
2.2	Товарлар һәм хезмәтләр китерүнең дәвамлылыгы (өзлексезлеге)	сәг./көн	24	24	24	24	24	24

№ п/п	Күрсәткеч исеме	Үлчәү берәмлеге	Җайга салу чорына план күрсәткечләре					
			2024	2025	2026	2027	2028	2029-2040
2.3	Су белән тәэмин итү челтәрләренең тузуы	%	55	55	50	45	40	30
2.4	Салкын су белән тәэмин итү челтәрләрендә югалтулар	%	10	10	10	9	9	8

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең максатчан күрсәткечләре күрсәткечләре су белән тәэмин итү схемасында каралган чараларны гамәлгә ашыру тәмамланганнан соң актуальләштерүне таләп итә.

8 БҮЛЕК. “ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫНЫҢ АЧЫКЛАНГАН ХУҖАСЫЗ ОБЪЕКТЛАРЫ ИСЕМЛЕГЕ (АЛАР АЧЫКЛАНГАН ОЧРАКТА) ҺӘМ АЛАРНЫ ЭКСПЛУАТАЦИЯЛӘҮГӘ ВӘКАЛӘТЛЕ ОЕШМАЛАР ИСЕМЛЕГЕ”

Хуҗасыз объект турында белешмәләр Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенең башкарма органнарыннан, Россия Федерациясе субъектларыннан, җирле үзидарә органнарыннан, шулай ук юридик һәм физик затларның гаризалары нигезендә килергә мөмкин.

“Су белән тәэмин итү һәм су түгү турында” 416 нчы ФЗ нигезендә, үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының хуҗасыз объектлары, шул исәптән эксплуатацияләү юлы белән су белән тәэмин ителгән суүткәргеч челтәрләре ачыкланган очракта, мондый объектларны эксплуатацияләү гарантияләүче оешма йә су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешма һәм күрсәтелгән хуҗасыз объектларга турыдан-туры тоташкан суүткәргеч челтәрләр тарафыннан, алар күрсәтелгән объектларның тапшыру актына Администрация тарафыннан имза салынган көннән алып мондый объектларга милек хокукы танылганга кадәр яисә аларны биләүгә, файдалануга һәм мондый объектларны калдырган милекче тарафыннан гражданлык законнары нигезендә биләүгә, файдалануга һәм эш итүгә алынганга кадәр гамәлгә ашырыла.

Су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешманың үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының хуҗасыз объектларын эксплуатацияләүгә чыгымнары тарифларны билгеләгәндә тарифларны җайга салу органнары тарафыннан Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган су белән тәэмин итү һәм су түгү өлкәсендә бәя кую нигезләрендә билгеләнгән тәртиптә исәпкә алына.

Хуҗасыз тышкы челтәрләрне рәсмиләштерү тәртибе Россия Федерациясе Гражданлык кодексы, “Күчемсез милекне дәүләт теркәвенә алу турында” 2015 елның 13 июлендәге 218-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Икътисадый үсеш министрлыгының “Хуҗасыз күчемсез әйберләрне исәпкә алу тәртибен билгеләү турында” 2015 елның 10 декабрендәге 931 номерлы боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының хуҗасыз объектлары ачыкланмаган.

3 бүлек. СУ АГЫЗУ СХЕМАСЫ

1 БҮЛЕК. "СУ АГЫЗУ ӨЛКӘСЕНДӘ ГАМӘЛДӘГЕ ТОРЫШ"

1.1 Җирлек территориясендәге агып төшүче суларны җыю, чистарту һәм чыгару системасы структурасының тасвирламасы һәм җирлек территориясен эксплуатация зоналарына бүлү

Хәзерге вакытта "Шушмабаш авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

Үзәкләштерелгән су агызу булмаганда, торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар өй яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга җибәрелә. Чистарту чокырлары һәм септиклары җитәрлек дәрәҗәдә гидроизоляциягә ия түгел, бу туфракны һәм грунт суларын пычратуга китерә.

1.2 Гамәлдәге канализация чистарту корылмаларын тасвирлауны, шул исәптән агып төшүче суларны чистартуның кулланыла торган технологик схемасының агып төшүче суларны чистарту сыйфаты нормативларын тәэмин итү таләпләренә туры килүен бәяләүне, корылма куәтләренең гамәлдәге кытлыгын (резервын) билгеләүне һәм абонентлар төзи торган локаль чистарту корылмаларын тасвирлауны да кертеп, үзәкләштерелгән су агызу системасын техник тикшерү нәтиҗәләрен тасвирлау

Хәзерге вакытта "Шушмабаш авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

Үзәкләштерелгән су агызу булмаганда, торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар өй яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга җибәрелә. Чистарту чокырлары һәм септиклары җитәрлек дәрәҗәдә гидроизоляциягә ия түгел, бу туфракны һәм грунт суларын пычратуга китерә.

1.3 Су агызуның технологик зоналары, үзәкләштерелгән һәм үзәкләштерелмәгән су агызу зоналары тасвирламасы (су агызу үзәкләштерелгән һәм үзәкләштерелмәгән су агызу системаларыннан файдаланып башкарыла торган территорияләр) һәм су агызуның үзәкләштерелгән системалары исемлеге

"Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу турында" 2011 елның 7 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль закон һәм РФ Хөкүмәтенең "Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу схемалары турында" 2013 елның 5 сентябрендәге 782 номерлы карары су белән тәэмин итү ("Су белән тәэмин итү һәм су түгү схемаларын эшләү һәм раслау кагыйдәләре", "Су белән тәэмин итү һәм су түгү схемаларының эчтәлегенә таләпләр" белән бергә) һәм ташландык суларны агызу өлкәсендә яңа төшенчәләр кертә

"су агызуның технологик зонасы" - ташландык суларны кабул итү, транспортировкалау, чистарту һәм ташландык суларны су объектына турыдан-туры (чистартусыз) чыгару тәэмин ителә торган ташландык суларны агызуны гамәлгә ашыручы оешманың канализация челтәренең өлеше;

"үзәкләштерелгән су агызу системасы (канализация) – су агызу өчен билгеләнгән үзара технологик бәйләнгән инженерлык корылмалары комплексы".

Су агызуның технологик зоналары тасвирламасы 21 нче таблицада китерелде.

21 таблица - Су агызуның технологик зоналары

Су агызуның технологик зонасы	Су агызу системасы үзәкләштерелгән/ үзәкләштерелмәгән	Су агызу объекты
Шушмабаш авылы	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Шекә авылы	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Носы авылы	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Ильдус авылы	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Ишнарат авылы	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Үгез-Елга	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Сәрдәбаш	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар

Үзәкләштерелгән су агызу булмаганда, торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар өй яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга җибәрелә. Чистарту чокырлары һәм септиклары җитәрлек дәрәҗәдә гидроизоляциягә ия түгел, бу туфракны һәм грунт суларын пычратуга китерә.

1.4 Гамәлдәге үзәкләштерелгән су агызу системасының чистарту корылмаларында агып төшүче сулар явым-төшемнәрен утильләштерүнең техник мөмкинлеге тасвирламасы

Хәзерге вакытта “Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

1.5 Канализация коллекторларының һәм челтәрләренең, алардагы корылмаларның торышын һәм эшләвен тасвирлау, аларның тузуын бәяләүне һәм үзәкләштерелгән су агызу системасының гамәлдәге объектларында агып төшүче суларны агызып җибәрүне һәм чистартуны тәэмин итү мөмкинлеген билгеләүне дә кертеп

Хәзерге вакытта “Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

1.6 Үзәкләштерелгән су агызу системасы объектларының куркынычсызлыгын һәм ышанычлылыгын һәм аларның идарә ителешен бәяләү

Хәзерге вакытта “Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

1.7 Үзәкләштерелгән су агызу системасы аша агып төшүче суларның әйләнә-тирә мохиткә йогынтысын бәяләү

Хәзерге вакытта “Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

Җир өсте су объектларын пычратуның төп чыганаклары булып чистартылмаган (җитәрлек дәрәҗәдә чистартылмаган) агып торучы сулар, торак территорияләрдән коеп яуган яңгыр сулары тора. Пычраткыч матдәләрнең химик үзенчәлеге атап үтелгән пычрану чыганакларына хас - нефть продуктлары, аммоний һәм нитрат азоты, анионактив өске-актив матдәләр (АПАВ). Бакыр, тимер, марганец һәм фенолның югары булуы табигый характерга ия.

Чистартылмаган агып төшүче суларны рельефка һәм су объектларына агызу әйләнә-тирә мохиткә, су җыю мәйданнарындагы суның физик һәм химик үзлекләренә тискәре йогынты ясый, органик һәм

органик булмаган чыгышлы зарарлы матдәләр, агулы матдәләр, авыру китереп чыгаручы бактерияләр һәм авыр металлар микъдары арта, шулай ук халыкның авыру куркынычы барлыкка килү факторы булып тора.

Чистартылмаган агынтыларны агызу хайваннар һәм үсемлекләр дөньясына зыян китерә һәм су җыю мәйданнарының иң куркыныч деградация төрләренең берсенә китерә.

1.8 Муниципаль берәмлекнең үзәкләштерелгән су агызу системасы колачламаган территорияләре тасвирламасы

Хәзерге вакытта “Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

1.9 Описание существующих технических и технологических проблем системы водоотведения поселения

Хәзерге вакытта “Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

1.10 Җирлекнең үзәкләштерелгән су түгү системаларына кертелгән үзәкләштерелгән су түгү системалары исемлеген һәм тасвирламасын, шулай ук күрсәтелгән үзәкләштерелгән су агызу (канализация) системалары аша бирелә торган агып төшүче сулар керә торган Чистарту корылмалары (алар булган очракта), чистарту корылмаларының куәтләре һәм аларда кулланыла торган агып төшүче суларны чистарту технологияләре, кабул ителә торган агып төшүче суларның уртача еллык күләме турында мәгълүматны үз эченә алган үзәкләштерелгән су түгү системаларына кертү турында белешмәләр

Хәзерге вакытта “Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

2 БҮЛЕК. "СУ АГЫЗУ СИСТЕМАСЫНДА АГЫП ТӨШҮЧЕ СУЛАР БАЛАНСЫ"

2.1 Суларны агызуның технологик зоналары буенча үзәкләштерелгән системасына һәм агынтыларны агызуның балансы

Хәзерге вакытта "Шушмабаш авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

2.2. Су агызуның технологик зоналары буенча оештырылмаган агымның (урын рельефы өслегеннән килә торган агып төшүче суларның) факттагы агымын бәяләү

Канализация челтәре һәм корылмалар элементларындагы тыгызлыксызлыклар аша үзәкләштерелгән су агызу системасына керә торган яңгыр, кар һәм инфильтрацион сулар оештырылмаган агым булып тора.

“Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә яңгыр канализациясе челтәре юк. Яңгыр канализациясе сыйфатында юл буендагы траншеяләр файдаланыла

2.3 Биналарның, корылмаларның кабул итела торган агып торган суларны исәпкә алу приборлары белән җиһазландырылуы һәм аларны коммерцияле исәп-хисапларны гамәлгә ашырганда куллану турында белешмәләр

Хәзерге вакытта "Шушмабаш авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

2.4 Соңгы 10 елда агып төшүче суларның үзәкләштерелгән су агызу системасына су агызуның технологик зоналары буенча һәм муниципаль берәмлек буенча керү балансларына, җитештерү куәтләренең кытлык зоналарын һәм резервларын аерып, ретроспектив анализ нәтиҗәләре

Хәзерге вакытта "Шушмабаш авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

2.5 Җирлекләрне, шәһәр округларын үстерүнең төрле сценарийларын исәпкә алып, кимендә 10 ел срокка үзәкләштерелгән сулар түгү системасына һәм су түгүнең технологик зоналары буенча агынтыларны түгүнең фараз баланслары.

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

Кече торак пунктларда үзәкләштерелгән системалар төзү 1 куб. м агымны чистартуның үзкыйммәте артык зур булу сәбәпле икътисадый яктан отышлы түгел. Торак пунктлар төрле модификацияләрдә хуҗалык көнкүреш агынтыларын биологик һәм тирәнтен чистарту буенча автоном җайланмалар белән җиһазландырылырга мөмкин.

3 БҮЛЕК. "АГЫП ТӨШҮЧЕ СУЛАР КҮЛӘМЕ ФАРАЗЫ"

3.1 Үзәкләштерелгән су агызу системасына агып төшүче суларның фактта һәм көтелгәндә керүе турында белешмәләр

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

Кече торак пунктларда үзәкләштерелгән системалар төзү 1 куб. м агымны чистартуның үзкыйммәте артык зур булу сәбәпле икътисадый яктан отышлы түгел. Торак пунктлар төрле модификацияләрдә хуҗалык көнкүреш агынтыларын биологик һәм тирәнтен чистарту буенча автоном җайланмалар белән җиһазландырылырга мөмкин.

3.2 Су агызуның үзәкләштерелгән системасы (эксплуатацияләү һәм технологик зоналар) структурасы тасвирламасы

Хәзерге вакытта “Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк. Үзәкләштерелгән су агызу булмаганда, торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны участокларындагы калкулыкларга һәм септикларга яисә турыдан-туры түбән урыннарга рельефка җибәрелә.

3.3. Чистарту корылмаларының таләп ителә торган куәтен агып төшүче суларның исәпләнгән чыгымы, ташландык суларны агызуның технологик зоналары буенча куәтләр кытлыгы (резервы) турындагы белешмәләрдән чыгып исәпләү

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

3.4 Су агызуның үзәкләштерелгән системасы элементларының гидравлик режимнарын һәм эш режимнарын анализлау нәтиҗәләре

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

3.5 Су агызу системасының чистарту корылмаларының җитештерү куәтләре резервларына һәм аларның гамәлдә булу зонасын киңәйтү мөмкинлекләренә анализ

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

4 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ АГЫЗУ СИСТЕМАСЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ТӨЗҮ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮ ҺӘМ МОДЕРНИЗАЦИЯЛӘҮ (ТЕХНИК ЯКТАН ЯҢАДАН КОРАЛЛАНДЫРУ) БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР"

4.1 Үзәкләштерелгән су агызу системасын үстерүнең төп юнәлешләре, принциплары, бурычлары һәм план күрсәткечләре

Гамәлдәге һәм проектлана торган торак йортларның индивидуаль хуҗалары өчен, шулай ук административ биналар өчен үзәкләштерелгән су агызу чаралары булмаганда, тулы биологик чистарту җайланмаларыннан файдалану тәкъдим ителергә мөмкин. Кече торак пунктларда үзәкләштерелгән системалар төзү 1 м.куб агымны чистартуның артык зур үзкыйммәте аркасында икътисадый яктан отышлы түгел.

Йорт яны өемнәре, су агызу савытлары реконструкцияләнергә һәм су үткәрми торган материаллардан ясалырга, шулай ук вентиляция стояклары белән җиһазландырылырга тиеш.

Су агызу системасын камилләштерү, санитария хәлен яхшырту, су объектларының пычрануын киметү өчен җирлекнең торак пунктларын биологик һәм хуҗалык-көнкүреш калдыкларын тирәнтен чистарту буенча автоном җайланмалар белән тәэмин итү зарур. Чистарту һәм зарарсызландыру нәтиҗәсендә барлыкка килгән агынты сулар индивидуаль йорт биләмәләре территориясенә су сибү өчен файдаланыла яисә су агымына җибәрелә, ә актив ләм һәм утырым компостлаштыру өчен, соңыннан туфракка ашлама буларак кертелә.

4.2 Су агызу схемаларын гамәлгә ашыру буенча елларга бүлеп, әлеге чараларның техник нигезләмәләрен дә кертеп, төп чаралар исемлеге

Су агызу системасын үстерүнең төрле сценарийларын гамәлгә ашыру буенча төп чаралар исемлеге 22 нче таблицада китерелде.

22 таблица - Су агызу схемаларын гамәлгә ашыру буенча төп чаралар

№ п/п	Чараның исеме	Үтәүнең вакыт аралыгы (квартал, ел)	Бәясе якынча, мең сум.	Социаль-икътисадый файда, сум.
1	Төрле модификацияләрдә хуҗалык-көнкүреш агынтыларын биологик һәм тирәнтен чистартуның локаль җайланмаларын урнаштыру (ЛОС)	2026-2040	3500,0	Әйләнә-тирә мохиткә зарарлы йогынтыны киметү

* - Капитал салуларның бәясе НЦС 81-02-19-2025 "Җыентык номер 19. Шәһәр инфраструктурасы биналары һәм корылмалары" һәм НЦС 81-02-14-2025 "Сборник номер 14. Тышкы су белән тәэмин итү һәм канализация челтәрләре" нигезендә. Су белән тәэмин итү системасын үстерү проектларын гамәлгә ашыруның төгәл бәясе проект-смета документациясен эшләү барышында төгәлләштерелергә тиеш.

4.3 Су агызу схемаларын гамәлгә ашыру буенча төп чараларның техник нигезләмәләре

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

Гамәлдәге һәм проектлана торган торак йортларның индивидуаль хуҗалары өчен, шулай ук административ биналар өчен үзәкләштерелгән су агызу булмаса, тулы биологик чистарту җайланмаларыннан файдалану тәкъдим ителергә мөмкин.

Су агызу системасын камилләштерү, санитария хәлен яхшырту, су объектларының пычрануын киметү өчен җирлекнең торак пунктларын биологик һәм хуҗалык-көнкүреш калдыкларын тирәнтен чистарту буенча автоном җайланмалар белән тәэмин итү зарур. Чистарту һәм зарарсызландыру

нәтиҗәсендә барлыкка килгән агып торган сулар индивидуаль йорт биләмәләре территориясенә су сибү өчен файдаланыла яисә су агымына җибәрелә, ә актив ләм һәм утырым компостлаштыру өчен, соңыннан туфракка ашлама буларак кертелә.

4.4 Үзәкләштерелгән су агызу системасының яңа төзелә торган, реконструкцияләнә торган һәм эксплуатациядән чыгарырга тәкъдим ителә торган объектлары турында белешмәләр

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

4.5 Су агызуны гамәлгә ашыручы оешмалар объектларында диспетчерлаштыру, телемеханизацияләү системаларын үстерү һәм су агызу режимнары белән идарә итүнең автоматлаштырылган системалары турында белешмәләр

“Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

4.6 Җирлек, җирлек территориясе буенча торбаүткәргечләр (трассалар) узу маршрутлары вариантларының, су агызу корылмаларын төзү өчен планлаштырыла торган мәйданчыкларның урнашу вариантларының тасвирламасы һәм аларны нигезләү

“Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

4.7 Үзәкләштерелгән су агызу системасы челтәрләренең һәм корылмаларының саклау зоналары чикләре һәм характеристикалары

“Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

4.8 Үзәкләштерелгән су агызу системасы объектларын урнаштыруның планлаштырыла торган зоналары чикләре

“Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

5 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ АГЫЗУ СИСТЕМАСЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ТӨЗҮ ҺӘМ РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮ ЧАРАЛАРЫНЫҢ ЭКОЛОГИК АСПЕКТЛАРЫ"

5.1 Пычраткыч матдәләр чыгарып ташлауларны киметү планнарындагы чаралар, экологик нәтиҗәлелекне арттыру программалары, әйләнә-тирә мохитне саклау чаралары планнары турында белешмәләр

“Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

5.2 Агып төшүче сулар явым-төшемнәрен утильләштергәндә әйләнә-тирә мохит өчен куркынычсыз ысуллар куллану турында белешмәләр

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып төшүче сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга җибәрелә.

Агып төшүче су явым-төшемнәрен утильләштерү ысуллары проектлауның киләчәк стадияләрендә төгәлләштереләчәк.

6 КИСӘК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ АГЫЗУ СИСТЕМАСЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ТӨЗҮГӘ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮГӘ ҺӘМ МОДЕРНИЗАЦИЯЛӘҮГӘ КАПИТАЛ САЛУЛАРГА ИХТЫЯҖНЫ БӘЯЛӘҮ"

Су агызу схемаларын гамәлгә ашыру буенча төп чаралар исемлеге 23 нче таблицада китерелде.

23 таблица - Су агызу схемаларын гамәлгә ашыру гамәлләре

№ п/п	Үз эченә алына торган объектларның исеме һәм исемлеге	Гамәлгә ашыру сроклары	Сату бәясе, мең сум.										
			Барысы	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035-2040
1	Социаль әһәмияткә ия объектлар янында төрле модификацияләрдә (ЛОС) хуҗалык-көнкүреш агынтыларын биологик һәм тирәнтен чистартуның локаль җайланмаларын урнаштыру, шул исәптән	2026-2040	3500,0			500,0		500,0		500,0		500,0	1500,0

* - Капитал салуларның бәясе НЦС 81-02-19-2025 “Җыентык номер 19. Шәһәр инфраструктурасы биналары һәм корылмалары” һәм НЦС 81-02-14-2025 “Сборник номер 14. Тышкы су белән тәэмин итү һәм канализация челтәрләре” нигезендә. Су белән тәэмин итү системасын үстерү проектларын гамәлгә ашыруның төгәл бәясе проект-смета документациясен эшләү барышында төгәлләштерелергә тиеш.

Җирлекнең перспективалы үсешен исәпкә алып, су агызу системасының сыйфатын һәм ышанычлылыгын арттыру чараларына капитал салулар күләме якынча 3 500,0 мең сум тәшкил итәчәк.

Капитал салуларның бәясе эксперт бәяләмәләреннән, аналог объектлар буенча җыелма смета исәп-хисапларыннан, барлыкка китерелә торган куәт берәмлегенә чагыштырма чыгымнардан чыгып билгеләнә. Һәр проект буенча проект-смета документациясен эшләгәндә бәя төгәлләштерелергә тиеш. Финанслауның төп чыганаклары булып торалар:

- республика бюджеты акчалары;
- муниципаль берәмлек бюджеты акчалары;
- инвестиция программасы нигезендә тоташкан өчен түләүдән алынган акчалар;
- тарифка инвестиция өстәмәсе өлешендә алынган акчалар;
- кредит акчалары һәм муниципаль заем;
- предприятиеләр, заказчы-төзүчеләр акчалары;
- законнарда каралган башка чаралар.

7 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ АГЫЗУ СИСТЕМАСЫН ҮСТЕРҮ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕНЕҢ ПЛАНЛЫ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ"

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып төшүче сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга җибәрелә. Чистарту чокырлары һәм септиклары җитәрлек дәрәҗәдә гидроизоляциягә ия түгел, бу туфракны һәм грунт суларын пычратуга китерә.

8 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ АГЫЗУ СИСТЕМАСЫНЫҢ АЧЫКЛАНГАН ХУҖАСЫЗ ОБЪЕКТЛАРЫ ИСЕМЛЕГЕ (АЛАР АЧЫКЛАНГАН ОЧРАКТА) ҺӘМ АЛАРНЫ ЭКСПЛУАТАЦИЯЛӘҮГӘ ВӘКАЛӘТЛЕ ОЕШМАЛАР ИСЕМЛЕГЕ"

“Шушмабаш авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

НӘТИҖӘЛӘР ҺӘМ ТӘКЪДИМНӘР

Авыл җирлеген үстерүдә өстенлекле проблемаларның берсе-халыкны сыйфатлы эчәр су белән тәэмин итү, аны хәл итү сәламәтлекне саклау, эшчәнлек шартларын яхшырту һәм халыкның тормыш дәрәҗәсен һәм сыйфатын күтәрү өчен кирәк. Бүгенге көндә “Шушмабаш авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә су белән тәэмин итү системасы канәгатьләнерлек хәлдә.

Су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең төп юнәлешләре булып тора:

- су алу корылмалары җиһазларын модернизацияләү.
- тузган су челтәрләрен реконструкцияләү;
- Шушмабаш авылында су белән тәэмин итү челтәрләрен капиталь ремонтлау.

Су агызу системаларын үстерүнең төп юнәлешләре:

- торак пунктларда хуҗалык-көнкүреш агынтыларын биологик һәм тулысынча чистарту буенча локаль җайланмалар төзү.

Санитария-гигиена таләпләре нигезендә эчәр су белән тәэмин итү чыганагын тәэмин итү, яңа линияләр төзү һәм техник, санитария чараларын гамәлгә ашыру исәбенә гамәлдәге су белән тәэмин итү системаларының нәтиҗәлелеген һәм ышанычлылыгын арттыру, су алу һәм транспортировкалау системаларын үстерү буенча бурычлар комплексын башкару тәкъдим ителә.

Кече торак пунктларда үзәкләштерелгән системалар төзү 1 куб. м агымны чистартуның үзкыйммәте артык зур булу сәбәпле икътисадый яктан отышлы түгел. Торак пунктлар төрле модификацияләрдә хуҗалык көнкүреш агынтыларын биологик һәм тирәнтен чистарту буенча автоном җайланмалар белән җиһазландырылырга мөмкин.

ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ

1. 07.12.2011 елгы № 416-ФЗ «Су белән тәэмин итү һәм су агызып җибәрү турында» РФ Федераль законы.

2. РФ Хөкүмәтенең 05.09.2013 елгы № 782 карары «Су белән тәэмин итү һәм су агызып җибәрү схемалары турында»

3. СП 31.13330.2021 «Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар»..

4. СП 30.13330.2012 «Биналарның эчке суүткәргечләре һәм канализациясе».

5. СанПиН 1.2.3685-21 «Яшәү мохите факторларының кеше өчен куркынычсызлыгын һәм (яки) зыянсызлыгын тәэмин итүгә карата гигиеник нормативлар һәм таләпләр».

6. СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 «Санитар-саклау зоналары һәм предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар классификациясе».

7. СП 129.13330.2019 «Тышкы челтәрләр һәм корылмалар. Су белән тәэмин итү һәм канализация».

Приложение 1 - Схема сетей водоснабжения с. Шушмабаш

Приложение 2 - Схема сетей водоснабжения с. Шека

Приложение 3 - Схема сетей водоснабжения с. Нуса

Условные обозначения

- Узел, разветвление
- Потребитель
- Водонапорная башня
- Водопроводный колодец
- Источник водоснабжения (скважина, родник)
- Насосная станция
- Участок водопроводной сети